

Romerbrevets tredje kapitel. Af C. O. Rosenius.

Dette kapitel har 3 dele. Del 1: vers 1-8, er svar på en indvending nogen kunne have efter det som er forkyndt lige foran. Del 2: vers 9-20, er en opsummering (stadfæstet med ord fra Skriften), af hvad vi hidtil har lært om alle menneskers fortabte tilstand under synden, og dermed bliver ingen retfærdig gennem loven. Del 3: vers 21-31, er den store hovedlære om retfærdiggørelsen ved troen på Kristus.

Det første Paulus havde som mål, var at bevise at både jøder og grækere alle sammen er under synd (vers 9). Det har han egentlig fuldført. Nu kunne han være gået direkte til en kort opsummering, med Skriftens stadfæstelse på det han har bevist, sådan som han gør det i vers 9-20. Men han indser at det er nødvendigt at han først imødegår en indvending som nogen let kunne sidde med efter det han har forkyndt i kap. 2. Hans budskab, særlig i vers 25-29, kunne let misforstås derhen at han mente jødedommen overhovedet ikke havde nogen som helst fortrin frem for hedenskaben. Hvis det havde været hans mening, så ville de jo have haft al mulig grund til at beskyldte ham for at ringeagte værdien af Guds ord, såvel som alle Herrens åbenbaringer for sit folk Israel. For at imødegå en sådan indvending, begynder han med spørgsmålet:

1: Hvad fortrin har jøden da? Eller hvad gavn er der i omskærelsen?

Når en Herrens tjener, fordi han brænder for sjælernes frelse, taler til sjælene om det som den enkelte trænger mest til at høre, bliver han ofte misforstået. Det er som om han skulle have lært dem noget som ret og slet var skadeligt, en falsk lære. For jøderne kunne det nu se ud som om Paulus foragtede og nedvurderede alt det Gud havde gjort for dem, og givet dem. Alt det største og herligste på jorden: Guds hellige ord, Guds lov, profetierne om Kristus, pagten med Israel, alle løfterne til Israel, omskærelsen. Lærer Paulus nu at der ikke er noget som helst af dette som har nogen betydning? Skulle vi jøder i Guds øjne altså være på lige linje med hedningerne? Ja, vor situation ser da ud til at være endnu værre end hedningernes. Og denne situationen har Gud selv sat os i, han som har givet os alle disse hellige ting? Paulus må være en som forkaster Gud! For Gud siger jo at han bare har gjort godt imod Israel. Paulus, derimod, siger jo nu at Gud har gjort ondt mod Israel - - -.

Sådan kunne hele hans udlæggelse blive opfattet fra jødernes side. Dermed var det tvingende nødvendigt at han imødegik en sådan misforståelse. Det gør han ved først at stille spørgsmålet: *Hvad fortrin har jøden da? Eller hvad gavn er der i omskærelsen?* Så begynder han opklaringen:

2: Meget på alle måder! Først og fremmest at Guds ord blev betroet dem.

Her nævner apostelen bare det største af jødernes mange, store fortrin. I Rom. 9:4-5 nævner han flere. Her siger han: *Først og fremmest at Guds ord* blev betroet dem*. Disse Guds egne ord omfatter alt det Gud har forkyndt folket, og som vi finder i Det gamle testamente. Det gælder budene på Sinai-bjerget, men også først og fremmest de dyrebare løfter om en frelser, og de hellige åbenbaringer om hvordan Gud ville frelse os. Dette var jo et usigeligt stort fortrin hos jøderne. Salmisten siger jo: "Han kundgjorde sit ord for Jakob, sine bud og sine lover for Israel. Sådan har han ikke gjort mod noget hedningefolk" (Salme 147:19-20).

*Apostelen bruger her ordet *logia* som betyder orakel, gudesvar. Dermed vil han have sagt at jøderne har modtaget virkelige gudesvar om det som er mest betydningsfuldt for hele menneskeslægten, d.v.s. at Skriften virkelig indeholder Guds ord.

Alle andre folk famlede i et mørke af dunkle anelser. Deres egne hjerter og forstandens fordærv angreb stadig den kundskab de kunne have fået gennem skabelsens værk og samvittighedens stemme. Uafbrudt stod de overfor både løgne og bedragerier, som deres præster og troldmænd forsøgte at forvirre dem med. Men Israels folk ejede trods alt den sande Guds åbenbaring i konkrete ord. Han viste sig for dem i store, vidunderlige gerninger, så de vidste hvem han var, han som talte. Og senere forkyndte han dem alt det som var nødvendig til frelse. Gennem sin tjener Moses lod han nedskrive historien om menneskenes oprindelige tilstand for dem, og om hvordan synden kom ind i verden. Senere fik de løftet om en frelser. Og ved så mange billeder og forudsigelser om dette at vi ikke har tal på dem, blev folket stadig fornyet og holdt oppe. Dernæst lod Gud nedskrive hvordan han på så mange måder, gennem alle år, havde ledet og velsignet sit folk. De kunne læse det alt sammen i deres hellige skrifter. Israels folk var udvalgt til at modtage og tage vare på Guds ord på jorden, sådan som Esajas siger det: "Fra Sion skal loven udgå, og Herrens ord fra Jerusalem" (Esajas 2:3). Men alle disse ord som Gud havde talt, og som var betroet Israel at forvalte, var jo ikke noget alle andre folk bare skulle tage til sig. Nej, Israels folk skulle selv først og fremmest blive velsignet gennem dem, hvis de ville tro og følge det han havde talt.

Særligt var Guds mange budskab om den frelser som skulle komme, noget bare jøderne havde fået. Dette var jo helt ukendt for hedningerne, bortset fra at noget af dette var blevet spredt ud fra Israel. Alt dette udgjorde jo usigelige store fortrin som jøderne havde frem for hedningene. Og Paulus havde aldrig benægtet dette. Nej, han var bare kommet med den tankevækkende bemærkning at disse fortrin som de havde, ikke ville mildne Guds retfærdige dom over dem, når de, på trods af hvad de dermed vidste om Guds vilje, levede et liv i vantro og uden vilje til bod. Han havde udtalt at disse deres fortrin da tværtimod ville gøre at dommen blev hårdere. Men på den anden side blev gavernes egen værdi selvfølgelig ikke reduceret, selv om de blev

misbrugt. Guds ord var jo stadigvæk lige sandt og dyrebart. Og Gud var på sin side lige trofast og miskundelig, om end jøderne i sin vantro gik fortabt. Dette fortsætter Paulus så at tale videre om sådan:

3: Hvad så om nogen var utro? Skulle deres utroskab vel gøre Guds troskab til intet?

I det vi netop har sagt, ser vi sammenhængen og meningen med disse ord. Paulus havde sagt at jøderne ikke måtte regne sine mange fortrin i sig selv, som nogen garanti for at de havde Guds nåde og evigt liv. Men så kunne jøderne komme på sådanne tanker: Hvordan kan dette stemme med Guds trofasthed og den pagt han har gjort med os? Hvorfor har han så givet os alle disse hellige ting? Sin lov, sin gudstjeneste, sin pagt, - om ingen skulle have nogen nytte, men tværtimod bare en større fordømmelse af det? Hvad så med Guds trofasthed? Denne tanke møder apostelen på denne måde: Først bruger han ordet "nogen" - at "*nogen var utro.*" Det antyder, at iblandt dem var der trods alt også nogen som troede, og som Guds pagt dermed blev til velsignelse for. Det var ikke alle som i vantro kastet Guds frelsende budskab fra sig.

Ganske rigtig var de fleste blandt jøderne vantro. Men, som det elvte kapitel viser, så har der både på den tid og til alle tider, været mange troende blandt dem, sande Abrahams børn som er blevet frelst i denne Guds pagt med Israel. Dette var det vigtig at få frem nu, mod den indvending vi har nævnt. Det ville jo vanskeligt kunne forenes med Guds visdom og trofasthed, at han havde givet en så stor og herlig åbenbaring af sig selv, og en så omfattende gudstjeneste som den vi finder i Det gamle testamente, hvis han i sin alvidenhed forudså at ingen ville komme til at tro og få nogen nytte af hans gave. Der finder vi altså det første svar: Nogen troede og blev frelst.

Men han spørger videre: Hvis nu rigtig mange af jer ikke tror, og derfor ikke får evigt liv, - hvilken konklusion kan man da drage af det? Er Gud af den grund ikke trofast? Er det da Herren Gud som har svigtet pagten? Langt fra, siger han (vers 4), Gud er stadigvæk trofast. Det er bare menneskene som er troløse. Dette svarer apostelen i det følgende vers. Men før vi går videre må vi ikke overse den særdeles lærerige pointe som ligger i jødernes indvending, når de påberåber sig Abraham og Guds pagt med dem. Dette ser vi mange paralleller til i den evangeliske historie. Det er naturligt at tænke at jøderne måtte da være klar over at Guds pagt med dem var gjort afhængig af deres tro og lydighed. Den betingelse ser vi indirekte forudsat allerede da Gud først oprettet pagten med Abraham (1. Mos. 18:19). Og når pagten senere ved Moses blev gentaget, så blev forudsætningen altid holdt frem, at "de elsker mig og holder mine bud," "vandrør på hans veje og tager vare på hans bud og hans love og hans forskrifter" o.s.v.

Så kan man forundre sig over at jøderne var så forblændede at de ikke så dette. Men er det ikke nøjagtig samme måde det foregår på i dag indenfor kristenheden? Fra Skriften, sange og salmer, hører, læser og synger de sin egen dødsdom -! Nemlig ved at teksterne/ordene forudsætter en omvendelse, at man bliver født på ny, og at man vandrer i Ånden. De ser ikke at disse Guds ord fordømmer dem, når de selv har sat sin lid til de ydre ting, nøjagtig som jøderne. Eller du påberåber dig Jesu gerning for dig, dåben og nadveren - og så er det netop disse hellige ting som forøger dommen over dig, når du ikke har modtaget det alt sammen i sandhed, sådan som Skriften lærer (Heb. 2:3, 10:28-29).

Men vi går til teksten igen. Sædvanligvis ser vi hvordan Herren selv og hans apostle grunder hele sin domsforkyndelse over jøderne, på at de havde forkastet Jesus. Paulus's bemærkning om jødernes generelle vantro omfatter selvfølgelig også denne forkastelse. Så kan man spørge hvorfor netop dette, at de har forkastet Jesus, kunne tilskrives dem som nogen vantro overfor det Gud havde talt. For de tvivlede jo ikke på sandheden af sine hellige skrifter! Tværtimod ventede de endnu på at skrifterne skulle opfyldes. De nægtede bare for at Jesus var den Kristus skrifterne havde lovet. Her skal vi på ny se hvordan Den Hellige Guds øjne gennemskuer det falske menneskehjerte. At de forkastede Jesus var nemlig det samme som at de forkastede sine hellige skrifers vidnesbyrd om den frelser som skulle komme. For alt det som var skrevet om ham, var opfyldt på Jesus så præcist, at de bevidst måtte lukke øjnene for Lyset hvis de ikke skulle genkende ham.

Desuden kommer endnu flere afgørende omstændigheder: Et af de mest afgørende tegn, tiden for hans komme, var nu udløbet. Nogen Messias kunne derfor ikke ventes efter denne tid, hvis de troede sine hellige skrifter. Derfor havde jøderne i virkeligheden forkastet Den Hellige Guds eget ord (gudesvar - se sidste fodnote), og det bare på grund af deres kødelige sind, som gjorde at de ikke ville tro, ikke ville se og standse op for det bevis som de havde lige for sine øjne. Det var dette Herren selv udtrykte sådan: "Dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elskede mørket frem for lyset, for deres gerninger var onde" (Joh. 3:19). At de da blev forkastet og måtte "dø i sine synder" (Joh. 8:24) hører fuldkomment sammen med Guds troskab.

Med *Guds troskab* har enkelte her forstået uforanderligheden i Guds kærlighed til jøderne, som gør at han ikke for altid skal forkaste dem, men, selv om de nu er under Guds straffedom for sin vantro, på ny vil give

dem mulighed for omvendelse, og kalde dem til nåden, sådan som ellefte kapitel går nærmere ind på. Men her drejer det sig om noget helt andet. Ordene må ses i sammenhæng med spørgsmålet som er rejst lige foran. Her er der ikke snak om at jøderne på ny skal kaldes til omvendelse. Her tales der om hvordan jøderne burde indse Guds trofasthed i hans pagt med dem, samtidig med at de måtte indse, at i hans retfærdige dom ville de *af den grund* ikke få noget som helst fortrin frem for hedningerne, men tværtimod en hårdere dom end disse. Ordene "Guds troskab" betyder derfor her Guds klare og oprigtige mening i den pagt han har gjort med dem, i det han har talt til dem i deres hellige skrifter. Altså Guds troskab mod sit ord. Og så siger apostelen at når de ved sin vantro, ubodfærdighed og troløshed mod Herren bliver fordømt, så står dette på ingen måde i nogen modsætning til Guds trofasthed i hans pagt. Nej, siger han:

4: Langt fra! Lad det stå fast at Gud er sandfærdig, men hvert menneske er en løgner! Som dert står skrevet: For at du må kendes retfærdig i dine ord og vinde når du fører din sag.

Ordene *Langt fra!* som apostelen ofte bruger, er et stærkt udtryk. Det er noget han afviser, og der ligger afsky i hans afvisning. Det han vil sige er at der ligger noget ugudeligt, noget som krænker Guds hellige væsen, bare i det at sætte spørgsmålstejn ved om Gud ikke skulle være fuldkommen trofast. Nej, tilføjer han: *Lad det stå fast at Gud er sandfærdig, men hvert eneste menneske er en løgner.* Gud er sandfærdig i alle sine ord, løfter og advarsler. Og hvert eneste menneske er en løgner, som bryder Guds pagt, fuld af falskhed og hykleri (Salme 62:10, 116:11). Det er altid i sin trofasthed han kalder menneskene, og tager dem ind i sin pagt. Men om denne hans nåde fører til et øget ansvar, og til sidst resulterer i en hårdere dom over mennesket, så har det alene sin grund i mennesket selv, dets falskhed, vantro og modstand mod nåden. Havde jøderne bare ikke i sin vantro misbrugt sine fortrin, nådemidlerne, til kødelig sikkerhed, så havde disse ført dem til frelse. Når alle deres fortrin blev vendt til ulykke, så måtte det bare tilskrives deres egen vantro og falskhed ind for Herren.

Som der står skrevet: For at du må kendes retfærdig i dine ord og vinde når du fører din sag. Der er stor dybde i det sprog han nu anvender. Det han dybest set tænker på, er ikke let at forstå. Men apostelen siger: "Som der står skrevet," og henter Skriftens ord fra Salme 51:6, hvor David efter at Nathan har opsøgt ham, kom i dyb anger og beder Gud om tilgivelse for hans store synder mod Urias og hans hustru (2. Sam. 12). Da forkyndte profeten ham ikke bare syndernes forladelse, men også de straffedomme som skulle komme over ham og hans hus. Salme 51:6 har man da forstået sådan: Budskabet er at David ville erkende det retsmæssige i Guds advarsler og domme over ham. Derfor siger han: "Mod dig alene har jeg syndet, det som er ondt i dine øjne har jeg gjort - for at du skal være retfærdig når du taler," o.s.v. Det vil sige: Du har al grund til at afsige de domme du har fokyndt mig. I sandhed har jeg syndet så alvorlig. De ord som din profet har båret fra til mig, er sande og retfærdige i et og alt. Og så følger han til: "Være ren når du dømmer." Gud dømte, eller straffede David når han udførte disse domme på ham og hans hus. Og David erkendte Guds retfærdighed gennem dette, ved at han modtog den straf som dommen indebar, i ydmyghed og ærbødighed for Gud.

Ved sin bekendelse erkendte David at Guds straffedomme, som Gud nu slog ham med, ikke stod i strid med de løfter han tidligere havde givet ham. Med dette har man forstået at apostelen vil minde jøderne om at de burde erkende at Guds domme var lige retfærdige, når han handlede med dem på grund af deres vantro og deres synder, som når han handlede med kong David. Efter som nådeløfterne forudsatte at de levede i tro og lydighed, så måtte de erkende at vantro og synd måtte påføre dem straf. Også denne forklaring kan være god. Og det bør give os den lærdom at når Gud enten hjemsøger os med straf og plager, eller om det er i Ordet og samvittigheden han anklager os og minder os om al den godhed han har vist os, og al vor store utaknemlighed og synd, - så bør vi kende og erkende Guds retfærdighed i dette. Ligeså at vi har været troløse mod ham, og derfor vel fortjener hans straf. Det var også uden tvivl noget sådant apostelen ville lægge jøderne på hjerte. Gud havde jo udgydt al sin nåde over dem, men de havde bare gengældt ham med synd og vantro.

Men andre har ment at disse ord af David, som er citeret fra Salme 51:6, først og fremmest fokuserer på det han selv siger lige foran. I sin sammenhæng lyder verset jo sådan: "Mod dig alene har jeg syndet, det som er ondt i dine øjne, har jeg gjort - for at du skal være retfærdig når du taler, være ren når du dømmer." Man har ment at det budskab dette vers af David først og fremmest vil minde os om, er følgende: De hårde hjerter, som ikke har ladet sig sønderknuse, vil ikke godtage hele Guds ord, men går i rette med Gud, diskuterer og tilpasser det han gør og taler. Dette betyder dybest set, at den stakkels sjæl dermed sætter sig op imod det Gud har talt, først og fremmest om vor syndige og fortabte tilstand. Jøderne kunne ikke indse at de var syndere og lovbyggere ind for Gud. De ville ikke ydmyge sig ind for ham, men anså sig som retfærdige. Det var baggrunden for deres ubodfærdighed. Dermed gjorde de også Gud til en løgner, efter som Guds ord siger at alle mennesker er syndere.

Nu var det jo netop denne lære som apostelen også ville gå nærmere ind på i dette kapitel. Dermed har man forstået apostelens henvisning til Davids ord sådan: David erkender overfor Gud at det er mod ham han har syndet og gjort det som var ondt i Guds øjne. Men han tilføjer, som en yderligere erkendelse, at hans store synder dermed også har bekræftet sandheden i Guds ord om hvordan alle mennesker er syndere. Han siger: Jeg har syndet og gjort det som er ondt - for at du skal være retfærdig når du taler, være ren når du dømmes. Ikke sådan at forstå at han siger at have syndet med vilje, med den hensigt at Guds ord om synden i menneskene skulle blive stadfæstet. Men at hans forfærdelige fald alligevel havde ført til en sådan stadfæstelse.

Benådede bibeltolkere (som f.eks. dr. Philippi, Hengstenberg, Gesenius m.fl.) har imidlertid i denne forbindelse også mindet om at syndens udbrud i os kan have sammenhæng med at Gud med en bestemt hensigt tillader fjenden at friste os. Og deres bemærkninger om dette lyder nogenlunde sådan: Det er mennesket selv som synder, men Gud regerer over hvordan synden skal udfolde sig. Om Gud ikke holdt fordærvelsen tilbage, så ville alle mennesker komme til at gøre de grufuldeste synder (konf. vor udlægning af kap.1 vers 24-28). Mange ubodfærdige, som elsker synden, bestræber sig alligevel på at holde sig indenfor visse grænser, når det gælder syndens udbrud, fordi store syndeudbrud får alvorlige følger. Men da er det helt i pagt med Guds retfærdighed og visdom, når han af og til løsner på det som holder dem tilbage, så den iboende synd rigtig kan udfolde sig - som straf over synderen som dermed også ser at han ikke engang råder over at sætte grænser.

Men på den anden side: Også de troende, som elsker Gud og hader synden, kan nok af andre årsager trænge til en lignende tugt, for at de ikke skal glemme at al lyst og kraft til et helligt liv er en Guds gave, Guds værk og Guds ære. Ellers kan hovmodet som vi bærer i os, let udvikle sig, så vi bilder os ind at vi er stærkere end andre i hellighed og kraft, sådan som tilfældet var med Peter da han forsikrede Jesus om at han skulle nok være mere trofast og stærk end de andre. Når noget sådant er i gang trækker Gud sin nåde og kraft tilbage, og lader helgenen falde, for at han kan rejse sig igen i større ydmyghed og gudsfrygt. Så kan han give Gud æren for alt godt, og erkende at Gud har talt sandt, når han sagde at alle mennesker er syndere.

Man har troet det er noget sådant David har sigtet til, da han sagde: "Mod dig alene har jeg syndet, det som er ondt i dine øjne, har jeg gjort - for at du skal være retfærdig når du taler, være ren når du dømmes." Altså: Med mit store fald er det bekræftet at du, Herre, dømmes ret om os alle, når du taler om hvordan mennesket egentlig er. Der er særlig god grund til at opfatte Paulus' henvisning til Davids tale sådan, fordi denne opfattelse af ordene stemmer bedst overens med det som følger lige efter, i vers 5: "Men hvis vor uretfærdighed fremhæver Guds retfærdighed, hvad skal vi da sige? Er Gud måske uretfærdig når han fører sin vrede over os?" o.s.v. En sådan argumentation ville vel ikke opstå, uden at apostelens ord i vers 4 havde den mening vi nu har gengivet.

En anden from og benådet fortolker (Robert Haldane) af vor tekst siger: "Det var Gud som lod David, en så fuldkommen mand efter Guds hjerte, falde så dybt. Og det skete for at alle skulle se sandheden i hans ord, om at alle mennesker er syndere og har en ond og fordærvet natur, og i dette er der ingen forskel på mennesker. Om alle de lysende helgener, som vi læser om i Bibelen, var blevet bevaret pletfrie, så ville hele verden have troet at sådanne mennesker var undtaget fra den beskrivelse Gud havde givet om mennesket i sit ord. De ville altid se menneskets natur for at være bedre end den er. Men Abraham, Jakob, David, Salomon og Peter m.fl. viste hvad der bor i menneskets natur, og dermed blev Guds beskrivelse af menneskene stadfæstet."

Guds ord stadfæstes altid når Gud går i rette med menneskene, d.v.s. at sådanne eksempler som Davids fald beviser at menneskene er nøjagtig sådan som Gud har sagt at de er. Ugudelige mennesker frygter ikke for at sætte sig til dom over Guds ord. De bestrider hans sandfærdighed, ved at de benægter at menneskene er så onde som han siger i sit ord. Men gennem eksempler, som nævnt, bliver Gud retfærdiggjort. Ja, må hvert menneske hellere blive anset for en løgner, end at der stilles spørgsmålstejn ved sandheden i Guds ord! Så er sandheden da også at hvert menneske af naturen virkelig er en løgner. Apostelen vil med andre ord sige: Altså når et menneske modsiger Guds ord, så vær klar over at han er en løgner.

At det er i denne mening apostelen har henvist til Davids ord, det ser vi, som tidligere sagt, ud fra det han tilføjer i vers 5, 6 og 7. Men denne mening passer også meget godt ind i hele sammenhængen, og det hovedmål apostelen har på dette sted, nemlig at jøderne måtte blive sønderknust, og at undergrave deres egenretfærdighed, som gjorde at de ikke ville erkende at de var syndere. På dette område var de så forblændet, at når denne konfrontation mødte dem, så var de mest indstillet på at tage spørgsmålet om Gud var sandfærdig op, frem for om de var strafskyldige. Hvis de kunne stole på Guds pagt med dem, så måtte de også være selvskevne arvinger til frelsen, mente de. At de havde brudt pagten, tænkte de ikke på. Da er

det altså apostelen så svarer: Tværtimod er deres fald og straffen de får, en bekræftelse på Guds sandfærdighed - sådan som David bekender om *sin* fald, at det var en stadfæstelse på sandheden af Guds ord.

5: Men hvis vor uretfærdighed fremhæver Guds retfærdighed, hvad skal vi da sige? Er Gud måske uretfærdig når han fører sin vrede over os? - Jeg taler på menneskelig vis.

Apostelen vil sige: Jeg har nu vist at jødernes vantro og fald så langt fra kunne gøre Guds troværdighed til intet, men tværtimod tjente til at stadfæste den (vers 4). Alligevel fortoner dette forhold sig meget underlig og stødende for enkelte sind. Det kunne også let misforstås, så det fik en meget skadelig mening, som om vor uretfærdighed var både god og prisværdig, fordi den kunne bevirke at Guds sandhed og retfærdighed fremstod i et meget klarere lys. Hvordan skal vi afklare dette? Det er dette spørgsmål Paulus nu tager op. Apostelen siger: *Hvis vor uretfærdighed fremhæver Guds retfærdighed, hvad skal vi da sige? Er Gud måske uretfærdig når han fører sin vrede ind over os* - for sådant, som tjener til at hans egenskaber herliggøres? *Jeg taler på menneskelig vis*, d.v.s. jeg taler som et naturligt menneske som i sin blindhed og kødelige sind ikke forstår Guds sandhed bedre.

Kødelige mennesker fordrejede således lære og antydninger som vi ser i vers 4, og det foregik på to måder. Apostelen forkynder denne lære gennem hele dette brev. Han siger (vers 4) at Guds sandfærdighed stadfæstes gennem jødernes fald, og (i kap.5) at "der hvor synden blev stor, blev nåden endnu større" o.s.v. Da var det naturligt at de religiøse og stolte jøder i sin "nidkærlighed for Gud" (Rom. 10:2) og overbevisning om sin egen hellighed, kom i den største forbitelse overfor en sådan lære. Som om de ville sige: Paulus lærer at jo mere vi synder, jo bedre er det. Han siger at vor uretfærdighed bare fremhæver Guds retfærdighed. Og dermed er det jo bare fint, for hvad er bedre end at forherlige Guds egenskaber? Hvordan skulle Gud kunne lade sin vrede gå ud over sådanne? Derfor bør vi jo leve med megen uretfærdighed for at fremhæve Guds retfærdighed. For det er jo dette Paulus lærer!

At apostelen virkelig er blevet mødt med den slags spot, det ser vi udtrykkeligt i vers 8, og vi skal komme tilbage til det nedenfor. Dette var jo en total fordrejning af det han havde talt. Så vil der, på den anden side, også findes mennesker som hellere vil have en kødelig frihed, end denne loviske strenghed. Og disse kunne misforstå apostelen sådan at de virkelig tænkte, at det er da ikke så farligt med synden, når vor uretfærdighed fremhæver Guds retfærdighed. Da kan Gud jo vende alt til sin ære og til vort bedste, o.s.v. For at imødegå begge disse holdninger er det apostelen nu rejser spørgsmålet: Er det sådan det skal forstås, det jeg har sagt? Accepterer jeg menneskers uretfærdighed, når jeg siger at det bare kaster et endnu klarere lys over Guds retfærdighed? Hvad er konklusionen? Om vor uretfærdighed bare stadfæster Guds retfærdighed, er Gud da ikke uretfærdig hvis han så hjemsøger os med vrede? I næste vers afviser apostelen med afsky en sådan tanke.

6: Langt fra! Hvordan skulle Gud da kunne dømme verden?

Langt fra! Gud bevare os fra et så frygteligt vrangt billede! Apostelen vil her sige: Jeg har aldrig sagt at det er selve uretfærdigheden som fremhæver Guds retfærdighed. Det jeg har sagt er at Guds retfærdighed netop gennem det modsatte, gennem at straffe vor uretfærdighed, stadfæster sig selv. Dette er ikke at godtage vor uretfærdighed, ikke engang nogen undskyldning for noget sådant, for *hvordan skulle Gud da kunne dømme verden?* Jeg har slået fast at "Guds vrede bliver åbenbart fra himmelen over al ugudelighed og uretfærdighed" (Rom. 1:18), at Guds dom er ret, samstemmende med sandheden (Rom. 2:2), og I er alle bevidst om denne Guds retfærdige dom. Da kan uretfærdigheden ikke som sådan undskyldes og accepteres. I modsat fald ville Gud jo aldrig kunne afsige nogen dom over verden, som er fuld af uretfærdighed. Nej, Gud er dommer over verden, og må dømme i majestætisk retfærdighed. Ellers ville hans domme ikke være nogen stadfæstelse af hans love, men bare en vilkårlig magtudøvelse. Her står apostelen på linje med Abraham da han sagde: "Skulle han, der dømmer hele jorden, ikke øve ret?" (1. Mos. 18:25).

Med denne korte bemærkning fjerner apostelen enhver misforståelse. Der findes nemlig ingen synd i verden som, ved at den jo repræsenterer modsætningen til Guds fuldkommenhed, ikke kan tjene til at herliggøre Gud. Om dette forhold gjorde at synden ikke skulle straffes lige hårdt, og at Gud var uretfærdig når han i sin vrede straffede sådan, - ja så fandtes der i virkeligheden ingen synd som Gud i retfærdighed kunne straffe. Og da kunne Gud heller ikke længere være verdens dommer. Konsekvensen af den opfattelse apostelen her fjerner, er jo at om den blev gjort gældende, så måtte alle verdens religioner straks afvises. Men det er en særdeles alvorlig kendsgerning, at gennem al den synd menneskene gør, og som fører dem i evig pine, skal Gud alligevel forherlige sin ære. Paulus forfølger spørgsmålet videre med tilføjelsen:

7 og 8: Men hvis Guds sandfærdighed ved min løgn viser sig større til hans ære, hvorfor bliver jeg da alligevel dømt som synder? Kan vi da ikke lige så godt gøre det onde for at det gode kan komme ud

af det - som vi spottes for og som nogen siger at vi lærer? Retfærdig er den dom som rammer sådanne!

Her siger apostelen tydeligt nok indirekte at vor løgn ikke gør Guds sandhed "større." Men hvad er så sammenhængen i alt dette? I vers 4 sagde han jo noget som at Guds sandhed og troværdighed blev bekræftet gennem vor utroskab. Det vi skal lære her, er ikke at sammenblande og forveksle sandheder, så vi får en falsk mening af det.

Det han sagde i vers 4 var: "Lad det stå fast at Gud er sandfærdig, men hvert menneske er en løgner! Som der står skrevet: For at du må være retfærdig i dine ord" o.s.v. Her siger han: "Hvis Guds sandfærdighed ved min løgn viser sig større" o.s.v... Vi ser at han bruger samme fremgangsmåde som i Rom. 7:5-11, for at afklare begreberne. Der taler han først om hvordan loven opvækker synden, og gør at dit gamle jeg "dør." Men så tilbageviser han omgående at han dermed skulle have lært at loven i sig selv var syndig, eller at "det som er godt (loven), voldte mig døden." Han bruger også samme udtryk: "Hvad skal vi da sige?," og "Langt fra!" Han siger: "Hvad skal vi da sige? Er loven synd? Langt fra! Men jeg vidste ikke af synden uden ved loven. Så er loven da hellig, og budet hellig og retfærdig og godt. Altså har det som er godt, da voldt mig døden? Langt fra! Men synden gjorde det, for at den skulle vise sig som synd, ved at den benyttede det som er godt til at føre død over mig." På samme måde er det også han afklarer begreberne her.

Som vi snart skal se, så er tankegangen i vers 7-8 denne: Hvis det var selve min gerning i løgn og uretfærdighed som fremhævede Guds sandhed og retfærdighed, da skulle jeg heller ikke kunne dømmes som en synder, hvis forkyndelsen min var løgn. Og da skulle jeg virkelig gøre det som jeg af modstandere beskyldes for, at jeg siger: Lad os gøre det onde, for at det gode kan komme af det! Men netop det at I forkaster en sådan lære, beviser jo at I er klar over at det heller ikke var rigtigt at opfatte den sådan. Dette var svaret til dem som virkelig kunne mene at synden kunne undskyldes på grund af at Gud vendte det hele til noget godt. Og til dem som egentlig slet ikke havde nogen sådan opfattelse, men bare i fjendtlig indstilling ville tillægge apostelen en sådan mening, svarer han: Vi blev forkastet af dem som vil have det til at vi siger: "*Kan vi da ikke lige så godt gøre det onde for at det gode kan komme ud af det.*"

Med ordene "min løgn" og "jeg" i vers 7 er det klart at apostelen mener sig selv. Det er meningen i disse to vers, og det fremgår af følgende to forhold: Først af et ord i grundteksten, *kago*, som betyder "også jeg" - hvorfor bliver også jeg da dømt som synder, hvis Guds sandfærdighed ved min løgn (som I kalder min lære) viser sig større til hans ære - da skulle jeg også kunne undskyldes for min løgn. Det er det som ligger i de ord som er brugt på dette sted. Men det andet som viser at apostelen med ordene "også jeg" og "min løgn" sigter til ham selv og hans lære, er den klare sammenhæng mellem versene 7 og 8. Når det siges: *Hvorfor bliver jeg da alligevel dømt som en synder? Kan vi da ikke lige så godt gøre - det vi spottes for, o.s.v., så må det jo være samme person som udtaler alt sammen.* Også tidligere i dette brev bruger apostelen samme måde: Han dømmes sine modstandere på samme måde som de dømmes. Det ser vi eksempel på i kap. 2 vers 1-3. Hans mening med dette er altså: I afviser mig med det argument at jeg skulle have sagt: Lad os gøre det onde for at det gode kan komme ud af det. Netop dette beviser at I er klar over at det onde ikke kan undskyldes ved at der kommer noget godt ud af det.

Retfærdig er den dom som rammer sådanne! Nogen mener dette er sagt om disse som spotter og forkaster apostelens lære. Andre mener apostelen sigter til dem som "gør det onde for at det gode kan komme af det." Helt klart er det at de som forkastede evangeliet, som om det lærte at vi skal gøre det onde, de rammes med al grund af Guds dom. Men ser vi på sammenhængen, eller det sagen drejer sig om netop her, så vil vi finde at sidstnævnte opfattelse er den rigtige. Det sagen drejer sig om, er jo om Gud er retfærdig, når han lader straffedommen komme over det som kan tjene til at hans egenskaber bliver fremhævet (vers 5). Og så taler apostelen altså om dem som gør det onde for at det gode kan komme af det, og siger at den dom som rammer sådanne, den er retfærdig.

Hvis vi nu har opfattet teksten, så lad os tage den lærdom vi kan af dette. Den første lærdom er at det onde i sig selv altid falder under straffeskyld, selv om Gud kan gøre det sådan at det onde fremhæver hans egenskaber, eller han bruger det til at tugte synden. For vi må huske at det onde som omtales her, er at menneskene trods Gud og bryder hans vilje. Og sådan noget vil der aldrig findes nogen undskyldning for. Når Herren Kristus i strid med hvordan det tredje bud efter sin bogstav lød, tillod mennesker at gøre noget helt nødvendigt på sabbatten (helbrede syge, trække et dyr op som er ved at drukne i et vandhul - disciplene tog af kornmarken de gik i gennem for at stille sin sult), så var dette ikke at *gøre det onde* - det var ikke imod buddets *ånd*, som er kærligheden, denne uforanderlige lov, - men bare imod budets *bogstav* - og nu var dens tid til ende (Rom. 7:6). At *gøre det onde* betyder at gøre noget som strider mod selve ånden og meningen med Guds hellige bud - som aldrig kan undskyldes. Hvis det skulle være sådan at man med forsæt skulle kunne gøre noget som virkelig var ondt, for at noget godt kunne komme ud af det, så ville en

sådan lære jo føre til at de mest forfærdelige gerninger ville kunne retfærdiggøres. Historien har ladet os se skrækeksempler på det.

Det andet som her giver grund til eftertanke, er at se den foragt apostlene måtte opleve fordi de forkyndte Kristi evangelium. Når det blev påstået at deres lære gik ud på at "lade os gøre det onde, for at det gode kan komme af det," så havde det bare sin grund i den dyrebare forkyndelse om Guds store nåde. Fordi de forkyndte nåde for de største syndere, og at den største hellighed blev forkastet, hvis den ikke var af Kristus. Dette var en guddommelig lære, sådan som vi finder den i kap. 5:20, 7:4, 9:30-31. Men dette blev nu tydet sådan at den lære "ophæver loven" (vers 31), og bare måtte føre til at menneskene tænkte: "Lad os da lige så gerne gøre det ondt!"

Glem ikke dette, du som forkynder evangeliet! Glem ikke dette når du også oplever det samme som din Herre og hans apostle! Når du oplever at dit budskab om nåden og troen tydes som om det tilintetgør loven og helliggørelsen, og sætter døren vidt åben for al mulig synd. Glem ikke at der gik endnu længere i modstanden mod Paulus. Om ham sagde de altså ikke bare at han ikke fremholdt loven og straffede det onde nok, men rent ud at han lærte at de kunne "lige så gerne gøre det onde" o.s.v. Og igen spørger vi: Hvorfor? Forkyndte han aldrig loven? Jo, det manglede ikke. Tværtimod lærte han ligesom Herren Kristus (Mat. 5:21-48) strengere end alle de skriftlærde, sådan at også alle de skinhellige blev stående som fordømte syndere. Men sagen var den at han forkyndte loven på en ganske anden måde end de gjorde, sådan at den ikke blev nogen vej til frelse, men til fordømmelse. Han lærte at loven ikke gjorde mennesket hverken retfærdig eller hellig, men bare syndig og fordømt. Men for alle fortabte syndere forkyndte han nåde og frelse i Kristus alene. Og dette, sagde han, var fuldbragt, sådan at i Ham har vi både vor retfærdighed og helliggørelse.

Den som i fuldt alvor tror og holder fast på dette, skal til alle tider erfare at enhver selvretfærdig sjæl som Gud ikke har fået knust, skal tage anstød overfor et sådant budskab. Men, skulle du være af den opfattelse at loven nu overhovedet ikke skal forkyndes længere, da må du ikke lade denne Paulus' skæbne blive nogen trøst for dig. Både Kristus og Paulus forkyndte jo loven, og loven er helt uundværlig, om evangeliet skal kunne komme til hos nogen. Men selv om du nu har taget denne visdom til dig, og bærer den med dig i livet, så vil du fortsat møde modstand, hvis du har en ret forkyndelse af lov og evangelium. Møder du ikke modstanden og foragten, så har du grund til at tænke efter om din forkyndelse er ret. For "korsets anstød" (Gal. 5:11) er dybest set til alle tider og over alt i verden det samme, og har bare én grund. Og fra evangeliets historie ser vi hvem det altid var som rejste sig mod evangeliet. Det var religiøse mennesker, som var nidkære for Gud og for loven. De læste og hørte det samme Guds ord forkyndt som vi. Og vi opdager at menneskene den gang tænkte og talte også nøjagtigt på samme måde som vi tænker og taler i vore dage. Sammenligningen, når det gælder menneskene, viser dette. Måtte vi da heller ikke glemme den lærdom Gud ville give os her!

9: Hvad da? Har vi noget fortrin? Nej, slet ikke! Vi har jo allerede anklaget både jøder og grækere for at de alle er under synd.

Her begynder nu anden del af kapitlet. Apostelen har nu imødegået de indvendinger og misforståelser som kunne rejse sig mod hans budskab. Så går han tilbage til det som var hans egentlige emne. I de to første kapitler har han, hver for sig, behandlet hedningernes og jødernes åndelige situation. Nu tager han dem samlet, taler til alle mennesker under et, og understreger med klare vidnesbyrd fra Skriften at alle mennesker er underlagt synden. Han bruger den bevisførelse han anser nødvendig til at stadfæste og indskærpe den vigtige sandhed han konkluderer med i vers 20, at "derfor bliver intet kød retfærdiggjort for Gud ved lovgerninger." Og hvorfor forkynder han denne sandhed så stærkt og omfattende? Jo, det har bare et eneste sigte: At forberede og rydde vej for det store hovedbudskab om hvad der er menneskehedsens frelse, hvad Gud i sin barmhjertighed havde beredt os ved at sende sin Søn. M.a.o. den store hovedlære om retfærdiggørelsen ved troen på Kristus (vers 21-24), som Paulus kort har antydnet i kap.1:17.

I det vers vi nu har foran os viser han, at selv om han erkendte at jøderne havde store ydre fortrin frem for hedningerne, så stod det alligevel fast at de af den grund ikke stod i nogen særstilling overfor Gud i hans dom. Han siger: *Hvad da?* D.v.s. hvordan er nu vor inderste holdning? *Har vi noget fortrin?* Nogen har oversat grundtekstens ord sådan: Kan vi påberåbe os noget til vor fordel? Det som er sikkert, er at det spørgsmål som her tages op, det er om hvordan vi står ind for Gud, om vi har noget som helst at vise hen til i Guds dom. Med henblik på dette er det ham, som den jøde han jo selv er, spørger: Kan vi, *overfor Gud*, påberåbe os nogen som helst af de fortrin vi har frem for hedningene? Og på dette spørgsmål er svaret: *Nej, slet ikke!* Grundtekstens ord for dette svar er en stærk afvisning, sådan som det også er oversat: *Nej, slet ikke!* Og grunden er denne: *Vi har jo allerede anklaget både jøder og grækere for at de alle er under synd.* Han bruger betegnelserne *jøder og grækere*, og mener med dette *alle mennesker*. "De er alle under synd."

Dette betyder ikke at der *findes* syndere mellem alle folk. Det havde jøderne ikke fornægtet. Nej, her menes hver enkelt menneskesjæl - alt det som har navn af menneske - er under synd, som vi vel skal blive klar over i det som følger. Apostelen vil bevise at i hele den menneskevrimmel som bor på jorden, findes der ikke én eneste som ikke har brudt, og daglig bryder, Guds hellige lov, og derfor er skyldig til døden. Bare en eneste, "mennesket Jesus Kristus," har det vidnesbyrd i Skriften at han var "uden synd" (Heb. 4,15). Derfor bliver han i Skriften også kaldt "den retfærdige" (Esajas 53:11, 1. Joh. 2:1), og derved havde "det fortrin" som skilte ham fra alle andre mennesker.

Under synd - de "er alle under synd." Dette er også et stærkt udtryk. Det betegner nemlig en underkuet, underdanig tilstand, under et herredømme. Som træel under sin herre, som undersætter under eneherkeren. Det er samme ord (*under*) som er brugt både her og f.eks. i Matt. 8:9: "For jeg er selv en mand som står under overordnede." Det apostelen vil udtrykke, er at alle mennesker i den grad er i syndens vold - ikke bare under den skyld og fordømmelse synden medfører, men også under dens magt og herredømme - *at*

ingen kan selv frigøre sig fra synden.

Der er ikke noget menneske som kan undgå at tjene synden, om ikke en anden, som er stærkere, udfrier dig.

I kap.7:14 har apostelen betegnet denne vor naturs tilstand under synden, med ordet "solgt" - "solgt til træel under synden." Sådan har også Herren Kristus skildret vor stilling, når han taler om mennesket som et hus, som den stærkt bevæbnede, har i sin besiddelse, - men bare indtil en stærkere kommer og tager huset fra ham. Hvilken rammende skildring! Og det af Herren Kristus selv! Men denne træelletilstand under synden er fuldstændig skjult for ethvert menneske - så længe det er åndeligt sovende, så længe arbejdet med at udfri dem ikke er begyndt. Kristus siger at så længe den stærke alene har herredømmet over huset, "kan hans ejendom være i fred" (Luk. 11:21). Der er helt stille, ikke noget som gør urolig, ingen antydning af noget som vidner om fangenskab og trældom. Men hvis der kommer en som er stærkere, og begynder at kæmpe om huset, ja da oplever det stakkels menneske fangenskabet og magthaveren så stærkt, at det ofte kan blive i tvivl om det nogen sinde skal kunne gøres fri. Da kan det ofte gå så tilpas hårdt for sig, at man tror huset bryder sammen i kampen. Da bliver der nødråb og suk, tårer, bøjede knæ, jammer og nød.

Om denne syndens magt over menneskenaturen skriver Melanchthon (hans forsvar for artiklen om arvesynden, i Den Augsburgske Bekendelse): "Den som bare har sin naturlige fødsel, ham frakender vi ikke bare selve værket (guds frygt, tro og kærlighed), men også selve muligheden til på rette måde at frygte Gud og sætte sin lid til ham. Vi slår fast at han bare begærer det onde, og er ikke i stand til at frygte Gud." Og han siger videre: "Vi har sagt at det er menneskets natur ikke at tro på Gud, ikke frygte og elske ham. Det er ikke uden grund vi siger dette. De skolastiske lærere gør arvesynden lille og ufarlig. De taler med mange ord om den onde begæring eller tilbøjelighed - - men nævner ikke nogen ting om at det alt sammen har sin rod i arvesynden, og om de virkelig store brist i menneskenaturen, at mennesket ikke kender Gud, ja ret og slet fornægter Gud, at det ingen guds frygt har og aldrig finder nogen trøst i Ham, at det hader Guds dom, flygter fra den Gud som skal dømme, hidser sig op overfor Gud, trækker hans nåde i tvivl, og finder al sin trøst bare i disse tilstedeværende og synlige ting. Disse sygdomstegn som i stærkeste grad strider mod Guds lov, er de ikke en gang klar over. Ja, de har til og med den tiltro til det naturlige menneske, at det skulle have kraft til at kunne elske Gud over alle ting, fuldkomment kunne opfylde Guds bud, o.s.v. Men de ser ikke, at dermed fornægter de det som er arvesynden."

Det er langt fra ligegyldigt hvor meget vi forstår af dette. Hver eneste én som vil blive en ret kristen, må virkelig tænke nøje over det apostelen lærer os her, om dette at vi alle er under synd. En følge af at man ikke er godt nok kendt i dette, er ikke bare falsk vished, og manglende frygt for Gud og kendskab til hans nåde. Det er også grunden til at man bliver fortvivlet og trøstesløs, så snart man begynder at opleve noget af denne syndens overmagt over os.

Så længe man tror at man endnu har en fri vilje, d.v.s. at man selv kan beherske og aflægge sine synder, holde Guds bud fordi vi har behov, at vi har viljen i vor magt, har forstand til at vide hvad der er vort bedste, vide hvad der er Guds vilje, holde os fra det onde, o.s.v. - ja, så har vi konstant en falsk vished, og er ugudelige. Eller også havner vi som sagt i fortvivlelse når vi begynder at erfare noget andet, dette at vi selv i al vor indbildte frihed fortsat ligger i det onde - og ikke selv kan frigøre os.

Men situationen er en ganske anden for alle dem som forstår at dette er ethvert menneskes tilstand efter syndefaldet. Vi er alle "solgt til træel under synden." Og når vi forstår at det jo er fra dette, vort træelleliv og fangenskab Gud selv vil frikøbe os, gennem ham som er salvet og sendt til jord med dette ene mål: at "føre de bundne ud af fangehullet og føre dem som sidder i mørke, ud af fængslet" (Esajas 42:7, 61:1). Ja, da søger vi nåde på den tid den tilbydes, og begynde at håbe på hans nåde og hjælp, hvor fortvivlet sagen end

måtte synes og føles i os selv. Åh, hvor vigtig det er at vi alle nøje bemærker den sandhed apostelen forkynder her, og som han nu efterhånden lader Skriftens klare ord bekræfte.

10: som det står skrevet: Der er ikke én retfærdig, ikke en eneste.

Både det som er citeret her og i de to følgende vers, er dels et direkte citat, dels gengivelse af budskabet i nogen af versene i Davids 14. og 53. salme. Her giver han os summen af alt det apostelen har villet bevise, at *der ikke er én retfærdig, ikke en eneste*. Sådan står det til med hele menneske-slægten, og med hvert eneste medlem af denne slægt. Ikke et eneste menneske på hele jorden er sådan som Gud i sin hellige lov kræver. Hvert eneste menneske er overfor Gud en lovbrøder, og efter Guds lov dermed dømt til den evige død. Skulle nogen her bemærke, at i de salmer der er refereret til, der er det "dåren" det drejer sig om, og at det ikke vil være ret da at anvende ordene fra disse salmer på alle mennesker, da må vi være klar over følgende: David har selv i disse salmer udtrykkelig sagt at han taler om alle mennesker på jorden.

Næsten ordret lyder det i begge salmer: "Gud skuer ned fra himmelen på menneskenes børn for at se om der er nogen forstandig, nogen som søger Gud. De er alle afvejet, alle sammen fordærvet. Der er ingen som gør godt, ikke en eneste." Vi skal lægge mærke til sådanne ord. Profeten siger at Herren Gud har skuet ned fra himmelen over hele jordkloden, og søgt blandt alle menneskenes børn, om han kunne finde noget menneske som var forstandig og søgte efter Gud og hans vilje. Men Guds øjne fandt ikke en eneste. Han så at menneskeheden havde forladt retfærdighedens vej. Alle sammen vandrede på onde stier som var i strid med hans bud. Gud fandt ikke en eneste som gjorde det som er godt. En sådan udtryksform dokumenter at her tales der om den tilstand alle mennesker har af naturen.

Profeten benægter ikke at der også findes mennesker som Herren har kaldt og helliggjort ved sin Ånd. I de samme salmer udtrykker han de troende israelitters længsel efter hjælpen fra Sion. Nej, det han taler om her, er hvad menneskene *i og af sig selv* er og gør, hvor langt *deres* fromhed og retfærdighed rækker. Hvad *Herren Gud* gør gennem menneskene, er en helt anden sag. Her tales der om menneskene selv. At Gud kalder, vækker og omvender nogen mennesker, og giver dem sin Hellige Ånd, det er alt sammen *Guds* værk. Og det Gud gør er altid godt og helligt. Men alt det selv disse helliggjorte sjæle har tilbage af sin gamle natur, det vil altid være ondt og fordærvet.

Det som siges i disse skriftsteder om menneskets natur, dens ondskab og trods mod Guds lov, det *gælder altså også* om den natur *de troende* har i sig.

Hvis Gud skulle dømme sine hellige efter hvad de er i sig selv, da var der ikke en eneste sjæl som blev frelst.

De hellige har al sin trøst i dette at Gud "vil forlade deres misgerning, og ikke længere komme deres synd i hu" (Jer. 31:34). Vore synder hænger altid ved os, men Gud dømmer ikke sine nådebørn efter loven, som apostelen snart kommer ind på (vers 20-24 og kap. 4:6-8). I alt det teksten nu fortsætter med at tale om, skal vi altså huske på at her kommer apostelen overhovedet ikke ind på den forskel mellem mennesker, som Gud i sin nåde har virket. Han taler bare om hvordan vi af naturen er i os selv. Om dette er det han nu siger at der ikke findes én som er retfærdig, ikke en eneste. Og med ord fra skriften stadfæster han dette. Læg mærke til ordvalget: "Der er ikke én retfærdig" - en sådan findes altså ikke på jorden - "ikke en eneste." Det må siges at være klar tale!

Men alt det som findes i et menneske rejser sig mod denne lære om at vi alle sammen skulle være så onde, udelige og fortabte skabninger. Det er en alt for nedslående tanke, totalt uacceptabelt for naturen. Derfor er der også mange tænkende og lærde som nok tror på Guds ord, men som alligevel søger at omgå den sandhed og dokumentation vi finder på dette sted i Bibelen. De har forsøgt sig på alle sider af sandheden. Bl.a. har de villet have det til at lyde som om at her taler apostelen om jøder og grækere, som folkeslag betragtet - og altså ikke om hvert enkelt menneskes tilstand. Det er for hårdt for dem at tænke sig at der ikke skulle være en eneste som var retfærdig.

Som svar på denne falske forklaring har en Guds mand udtalt: "Hvis disse ord i Bibelen ikke klart nok udtrykker hvor ugudelig hvert menneske er ind for Herren, så er der ingen ord i Bibelen som gør det. Jeg udfordrer hvem som helst til at påvise et eneste sted i Bibelen, fra første til sidste side, hvor man finder det så ofte gentaget, så stærke, så udtrykkelige og konkrete ord om hvor syndefuldt hvert menneske er, som netop på dette sted i Skriften. Skal det kunne udlægges som bare til at gælde folkeslagene som sådan, og ikke enkeltmennesker, ikke hver eneste én? - når det, som her, stadig og udtrykkelig gentages ord som "de alle," "alle," "hele verden." Det samme gælder jo formuleringen i nægtende form, som udtaler at ingen er retfærdig, så gentages det også "der er ikke én," "Der er ikke nogen," "intet kød," "det er ingen forskel, alle har syndet..." Og når apostelen siger: "for at hver mund skal blive lukket," - skulle vi da mene at det er

disse to (jøder og grækere) som folkeslag han taler om, og i sin omtale af dem ligesom giver dem hver sit legeme og hver sin mund, og sigter til at disse to munde, skulle blive lukket?"

Hvor tungt og nedslående det end føles for vor natur, så må vi altså lade det stå fast som Guds egen mening, at i Guds øjne bryder hver eneste en af os hans lov, og er med rette dømt til døden - og vil også blive fordømt om der ikke sker et forlig, og det et forlig som Gud har godtaget. Som en lovbrøder overfor Gud kan ingen komme ind i hans himmel. Mens vi endnu er her i live må vi være retfærdiggjort og helliggjort. Hvis ikke, er vi evig fortabt. Gud hjælper os til at holde dette klart for os!

Apostelen citerer fortsat fra de samme salmer:

11 og 12: Der er ikke én som er forstandig, der er ikke én som søger Gud. Alle er afveget, alle sammen er blevet uduelige. Der er ikke nogen som gør det gode, ikke en eneste.

Her tales det nu om særlige sider ved vort fordærv. Først og fremmest om denne ulykkelige drivkraft i alt i sjælen: kraft, forstand, hjerte og sind. En så forfærdelig fordrejet forstand at mennesket "ikke søger Gud" som jo er selve kilden til menneskenes liv og salighed. Det mennesket i stedet sætter højt, og søger, det er det som er usselt og elendigt, det jordiske, sanselige og syndige, som bare gør mennesket ulykkelig her i livet og i evigheden. Dette er den forfærdelige dårskab Gud så fra himmelen, hos alle mennesker, når han så at "der er ikke én som er forstandig, der er ikke én som søger Gud."

Alle gudfrygtige sjæle sukker over denne hjertets ugudelighed, at de ikke søger Gud som de burde, men ofte tværtimod føler det som om de slet ikke bryder sig om ham. Tit ved de ikke hvor de skal gøre af sig. De er tæt på at fortvivle over denne stadige ondskab: At Gud betyder så lidt for dem, at de hverken frygter eller elsker ham som de burde. Dette er det de føler, de som har Guds Ånd. Den arbejder nemlig med dem og åbenbarer hjertets ugudelighed. Hele verden, derimod, går der i sin sikkerhed, og kender ingen ting til denne nød. De er sunket dybt ned i den ugudelighed og dårskab det er ikke at kende Gud. De "kalder det onde godt, og det gode ondt, gør mørke til lys og lys til mørke" (Esajas 5:20). Sådan er den tilstand som skildres med ordene: "*Der er ikke én som er forstandig, der er ikke én som søger Gud.*"

Alle er afveget, nemlig fra Guds sind, Guds vilje og veje. Både deres hjerte og deres liv fører sig frem på en ond vej. Hele verdens væsen er bare et eneste stort vidnesbyrd om det. *Alle sammen er blevet uduelige*. D.v.s. uduelige til alt det Gud havde skabt menneskene til: at kende, frygte og elske ham, til at gøre hans vilje og prise hans nåde, til at elske og tjene sin næste i ord, gerninger og tålmodighed. Menneskene er af naturen uduelige til alt godt. *Der er ikke nogen som gør det gode, ikke en eneste*. Der kan ikke flyde friskt og godt vand fra en sur og bitter kilde. Når der ikke findes gudsfrygt, tro og kærlighed i hjertet, så er ingen gerninger gode i Guds øjne. Alt er da ondt og forbandet. Det er Guds dom over alle mennesker.

Efter at apostelen nu på Skriftens grund har vist alle menneskers indre fordærv, tager han derefter det op som er følgerne af dette i det åbenbare, i menneskenes ord og gerninger. Først omtaler han det onde i menneskenes tale:

13 og 14: Deres strube er en åben grav, de bruger deres tunge til svig, ormegift er under deres læber. Deres mund er fuld af forbandelse og bitterhed.

Disse to vers er taget fra Salme 5:10, 140:4, 10:7. Her omtales alle organerne som vi bruger til at tale. Ordet siger at de er fulde af synd: Struben, tungen, læberne og munden. Det første er: *Deres strube er en åben grav*. I dette skildres den ugudelige, urene og på alle måder skadelige virkning som de ugudeliges tale har på alle deres medmennesker. Ingen ting kan virke mere ondt på sindene end en åben grav, der lige begynder at gå i forrådnelse og sprede den forpestende stank overalt. Det som går ud fra de ugudeliges mund er ligeså forgiftende. Og på samme måde som stanken stiger op fra den åbne grav, og vidner om hvad der findes der inde, sådan er det også med menneskenes tale: "Det hjertet flyder over af, det taler munden."

De bruger deres tunge til svig. Dette sker enten som bevidst falskhed, eller til og med i form af smiger. Det kan være smigrende tanker om sig selv, mennesket med sin tunge planter hos andre. Vi oplever stadig hvordan menneskene bruger sin tunge til svig (til at bedrage andre med). Det er så langt fra bare ved køb og salg at noget sådant foregår. Vi hører det i menneskers tale i ethvert forhold over hele verden. *Ormegift er under deres læber*. På samme måde som hugormen dræber ved den gift han bærer med sig og sprøjter ind i såret/biddet, sådan er der mange som forgifter sine medmennesker ved forførende snak som undskylder synden, og giver næring til vantro og bedrag. Deres hjerter er fulde af en sådan gift, og derfor er det også dette som strømmer ud når de taler. Så siger Herren da også selv: "Ormeyngel! Hvordan kan I tale godt, I som er onde?" (Matt. 12:34).

Åh, måtte både de unge og de mere erfarne virkelig tage denne advarsel alvorlig, hvordan deres sjæle, kan udsættes for en dødelig forgiftning når de mindst tænker det, bare ved at lytte til ugenfødte menneskers tale! Du frygter for hugormens bid - den forgifter trods alt bare dit legeme. Men her kan din udødelige sjæl i hemmelighed blive så forgiftet, at det måske allerede her i livet påfører dig lidelser både på krop og sjæl gennem mange år. Og om der ikke sker en sand guddommelig omvendelse i tide, bliver det en lidelse i evighed. Må Gud bevare ethvert menneske fra at noget sådant skulle ske! "Tungen er et lille lem, men taler alligevel store ord" - den fører dødelig ild med sig, "og selv bliver den sat i brand af helvede" (Jak. 3). *Deres mund er fuld af forbandelse og bitterhed.* Ufrelste menneskers tale er til og med fuld af gudsbespottelse, forbandelse og bitre ord mod Gud og mennesker. Det oplever vi til stadighed - og over alt. Alt dette tegner jo et forfærdeligt billede af den ormesæd som menneskets natur blev fyldt med efter syndefaldet. Hjertet kan jo umuligt være godt - når så meget ondt strømmer ud fra det!

Dermed har apostelen taget det onde frem, sådan som det viser sig i menneskenes tale. Nu fortsætter han med at vise hvordan det samme giver sig udslag i deres gerninger.

15-17: Raske er deres fødder til at udøse blod. Ødelæggelse og elendighed er der på deres veje. Fredens vej kender de ikke.

Disse ord er hentet fra Es. 59:7-8 og beskriver det arge og morderiske hjerte, som alle onde gerninger strømmer ud fra. *Raske er deres fødder til at udøse blod.* Man ville have set dette slå ud i åbenbare gerninger i langt større grad end tilfældet er, hvis ikke fornuften og frygten for straf holdt menneskene tilbage. Se bare på historien, på folkeslag som lever temmelig frit uden de ydre grænser i form af love og lign. Har de ikke været præget af stadige stridigheder, mord og blodsudgydelser? *Ødelæggelse og elendighed er der på deres veje.* Hele deres liv er fuldt af indbyrdes konflikter og gensidige lidelser. *Fredens vej kender de ikke.* Her tales der om den "fredens vej" hvor fred, kærlighed og godhed råder mellem mennesker. Når vi ser hvordan verden er fuld af krige og oprør, hvordan indbyrdes had hersker i hjem og naboskab, da skønner vi hvad disse ord står for. Selv de mest glubske rovdyr ødelægger ikke så mange af sin slægt, som mennesket ødelægger af sin, bare gennem den onde magt som arbejder i menneskehjertet.

Alt det apostelen nu har talt om menneskers fordærlige ord og gerninger, det har han gjort for at vise hvad der bor i menneskers hjerter. Bevis at menneskene er onde, og lever fjernt fra den godhed og hellighed Gud kræver i sin hellige lov. Og hvis vi nu har opfattet de ydre kendetegn ret, som er nævnt her, så er vi vel blevet overbevist om sandheden i Guds egen beskrivelse af hjertet: "Svige fuldt er hjertet, mere end noget andet" (Jer. 17:9), og det Herren Kristus selv siger: "For indefra, fra menneskehjertet, er det de onde tanker kommer: Utugt, tyveri, mord, hor, griskhed, ondskab, svig, udskejelser, ondt øje, spot, hovmod, uforstand" (Mark. 7:21-22). Men når så kendsgerningerne er at al denne grufulde ondskab alligevel er totalt skjult for menneskene, sådan at enten ser de det ikke, eller så anser de det ikke for at være noget som helst problem, - hvad er det da som gør at det er sådan? Kort og godt det apostelen nu tilføjer:

18: Guds frygt er der ikke for deres øjne.

Forkast Gud, hans hellige vilje og nærvær. Har man gjort det, så ser man ikke noget som helst ondt hos sig selv. Der er ikke længere noget som er synd. At hele verden lever i en falsk fred, det har bare denne ene grund: *Guds frygt er der ikke for deres øjne.* Disse ord er taget fra Salm 36:2. Og med dette afslutter apostelen sin skildring af menneskenes fordævelse. Det er det indre, selve ugudeligheden, han både begynder og slutter med. For at bevise at "der er ikke én retfærdig, ikke en eneste" (vers 10), begynder han med ordene fra Skriften om at "der er ikke én som er forstandig og søger Gud," og slutter med disse ord: "Guds frygt er der ikke for deres øjne." Guds frygt er at en holder Gud for stor, hellig og retfærdig i sine domme, og derfor frygter for at gå imod hans bud, frygter for at der er noget i hjertet, eller i vore ord og gerninger, som er imod hans vilje.

Hvis man ikke lever på denne måde, med den vældige og hellige Gud for øje, da får hele syndelivet lov at udfolde sig. Da får onde tanker, ord, gerninger og begær at lov at udfolde sig ubemærket i ens liv. Man har ingen følelse af at det er galt, ingen kamp eller strid imod det. Det er dette Skriften kalder at være ugudelig. "Den ugudelige siger med hovmodig mine: Han hjemsøger ikke! Der er ingen plads til Gud i alle hans planer" (Salme 10:4). Det er jo et forfærdeligt resultat af vort syndefald, at mennesker som både tror og oplever at der findes en almægtig Gud som er os nær, alligevel ikke frygter for at gøre ham imod, men tværtimod lever livet som de selv har lyst til, på trods af at de kender Herrens bud og domme.

Sådan er alle mennesker altså af naturen. Apostelen har nu afsluttet sin stadfæstelse af dette. Det første kendetegn i denne hans beskrivelse af menneskene, var (vers 11-12) hjertets mørke, foragt for Gud og uduelighed til det gode. Det andet (vers 13-14) var de onde og skadelige ord. Det tredje (vers 15-17) var de onde og skadelige gerninger, og det sidste (vers 18) har sammenhæng med det første, og går ud på at "Han

(Gud) hjemsøger ikke." Når man betragter hele dette billede af menneskene, så har man grund til at istemme med profeten: "Hvert hoved er sygt, og hvert hjerte er svagt. Fra fodsål til hoved er ingenting helt. Her er bare sår, skrammer og åbne sår" (Es. 1:5-6).

Når så dette er bevist, da må tiden nu være inde til at tale om hvad loven skal være til, og derefter om det eneste middel som findes til frelse for fortabte skabninger: Genløsningen i Kristus Jesus. Dette tager Paulus nu op i de følgende vers.

19: Men vi ved at alt det loven siger, det taler den til dem som er under loven, for at hver mund skal blive lukket og hele verden blive skyldig for Gud.

I dette vers siger apostelen med klare ord hvad Guds egentlige hensigt er med loven. Åh, om hver sjæl som søger frelse, ville lægge nøje mærke til det som forkyndes her! Hvilket lys over hele Guds ord dette ville føre til! Her siger apostelen udtrykkelig at det store hovedmål med alt det Gud siger i hele loven, det er *ikke* at vi gennem lovens gerninger skal blive retfærdige, og *heller ikke* på den vej hellige. Nej, det som Gud vil virke gennem alt det han taler i loven, det er at vi skal overbevises om vor synd og skyld overfor Gud - *at hver mund skal blive lukket og hele verden blive skyldig for Gud.*

I det foregående har apostelen bevist at alle mennesker er under synd, at overfor Guds lov er ingen retfærdige, ikke én eneste. Og han har brugt Skriftens ord til at stadfæste dette (vers 10-18). Men så stilles vi naturlig nok overfor spørgsmålet: Hvad er da Guds hensigt med loven, når det ikke er noget menneske som er, eller kan blive, retfærdig overfor dens krav? – Oven i det har vi jøderne som tolkede det derhen at sådanne hårde beskrivelser af menneskene, som findes i de bibelsteder der er refereret til, umuligt kunne være rettet mod dem, som jo havde Guds ord og var et helligere folk. De mente at det bare måtte gælde hedningerne, som levede et vildt og groft syndeliv. Apostelen tager først sidstnævnte forhold op:

Men vi ved at alt det loven siger, det taler den til dem som er under loven. Lige foran har han altså nu opsummeret den sønderknusende beskrivelse af menneskene. Så fortsætter han straks sammenhængende: "Men vi ved at alt det loven siger" o.s.v. For med loven menes her, som så ofte, hele Det gamle testamente*, som vi snart skal kommentere nærmere. Meningen er følgende: Dette er Den Hellige Skriffs vidnesbyrd, at "der er ikke én retfærdig... Alle er afvejet" o.s.v. *Men vi ved*, d.v.s. at dette er åbenlyst for alle. Og så fortsætter Paulus: at alt det loven siger, - alt det som deres hellige skrift indeholder, - det taler den til jer jøder som loven er givet til. Derfor må også de bibelord som der refereres til her, gælde jer, ja først og fremmest jer som jo har loven (egentlig: som har denne lovens forfatning) som disse skrifter indeholder. Konf. Kap. 2:12-13.

*Som man nogen steder vil finde, kaldes hele Det gamle testamente for loven, og Det nye testamente for evangeliet. Dette har sin baggrund i det grundprincip at en genstand gives navn efter det som er hovedbestanddelen i genstanden. F.eks. kalder vi det et stenhus, på grund af hovedmaterialet i huset, selv om der også findes meget andet materiale end sten i det samme hus. På samme måde er det også i Det gamle testamente meget andet end bare loven, og i Det nye testamente også meget af loven. Men hovedindholdet bestemmer altså betegnelsen.

Men udtrykket "er under loven" har også en betydning som gælder til alle tider, også for os kristne. Det er når udtrykket bruges som modsætning til at være under nåden (kap. 6:14). At man "er under loven" betyder da at man med sit indre menneske, sin samvittighed, sin tro og sit håb om frelse, er under loven, d.v.s. søger sin frelse, sin retfærdighed og helliggørelse gennem lovens gerninger. Det er dette apostelen kalder for at "have gerninger," eller "holde sig til lovgerninger" (Rom. 4:4, Gal. 3:10). Ordene i vor tekst: "alt det loven siger," inkluderer også lovens dom og forbandelse, som dermed også rammer disse som "er under loven." De får altså ingen nåde - bare efter fortjeneste! (Rom. 4:4-5, Matt. 20:10-16). De jøder som apostelen her først og fremmest taler til, var i denne betydning under loven, netop fordi de satte sit håb til at de skulle blive retfærdige gennem lovens gerninger, er det at Paulus bruger så meget af brevet til at fratage dem dette håb, og bevise at også de med alle sine fortrin, var "under synd" og Guds retfærdige dom. Når han på denne måde har bevist at de ord fra Skriften som er citeret, i særdeleshed må gælde dem som havde loven, går han så videre med at besvare spørgsmålet om: Hvad er det da loven skal være til, når den ikke kan gøre noget menneske retfærdig og salig?

Og da giver han os denne særdeles vigtige og dyrebare forklaring, at loven skal virke "*at hver mund skal blive lukket og hele verden blive skyldig for Gud.*" Spørgsmålet som alt drejer sig om er: Hvordan skal et menneske blive frelst, blive retfærdig ind for Gud (vers 20-24)? I den sag har loven ikke noget andet mål, ikke noget som helst andet den skal virke, end at gøre mennesket *skyldig*, tyngt af sin synd, og nådesøskende. Loven skal overbevise mennesket om hvordan det er gennemsyret af synd, og dermed er under fordømmelse. Loven er en regel for et ret liv, en guddommelig rettesnor for alt det som er godt. Men til at opnå frelse har loven ingen anden hensigt end, som apostelen siger her, at denne guddommelige rettesnor viser vor afvigelse, vore lovbrud ind for Gud. I det følgende, vers 20, forklarer han, at efter

syndefaldet er der ikke noget menneske som kan opfylde denne hellige rettesnor sådan at det kan stå retfærdig overfor Gud.

Men om dette er lovens absolut vigtigste mål, så står det alligevel fast at menneskene skal indrette sit liv efter lovens guddommelige regler. Dette af to grunde. Først for at loven kan virke ens på alle de vantro mennesker, som den borgerlige lov og dens straf: Afholde dem fra grove synder og bevirke et bedre liv. De ufrelste, såvel som hedningene, kender trods alt ofte at loven taler til dem. De respekterer den og frygter for dens straf. Dernæst har loven sin betydning som den gode leveregel også for de troende. Gennem nåden har de fået en villig ånd, og gennem denne hellige rettesnor kan de altid vide hvad det er Gud elsker eller hader, hvad der er godt og hvad der er ondt. Men straks spørgsmålet drejer sig om hvordan vi bliver frelst, bliver retfærdige ind for Gud, da tjener loven bare til at knuse og fordømme menneskene, gøre dem elendige så de strækker sig efter nåden. Noget mere har Gud Herren aldrig tænkt loven skulle kunne udrette til vor frelse.

For at hver mund skal blive lukket. Udtrykket "for at" sigter mod et mål, en hensigt. Apostelen siger her at Herren Gud netop har haft denne hensigt, dette mål med loven, at det faldne menneske gennem denne hellige rettesnor altid skulle ydmyges ind for ham, og tvinges til at bøje sig for hans nådestol. Herren har aldrig ment at menneskene efter syndefaldet skulle kunne stå retfærdige over for hans lov. Hvis det skulle kunne være mulig, så havde han selvfølgelig aldrig givet sin elskede Søn ind under loven til en blodig død i vort sted. Nej, siger apostelen, lovens hensigt er at hver mund skal blive lukket og hele verden blive skyldig for Gud. Det samme siger han i Rom. 5:20: "Men loven kom til for at faldet skulle blive stort. Men der hvor synden blev stor, der blev nåden endnu større."*

*Originalteksten: Men loven kom også ind, for at overtrædelsen skulle flyde over. Men der hvor synden flyder over, der flyder nåden endnu mere over.

Så kan man indvende at det som her er sagt, må gælde loven i dens egentlige betydning, nemlig den moralske lov i de ti bud, men at dette vers handler om hele Det gamle testamente og datidens forfatning efter loven, som tidligere omtalt. Men da skal vi bemærke at det er netop derfor Det gamle testamente benævnes som loven, fordi det er så fuldt af Guds love, forskrifter og forbud, som alt sammen egentlig er en videreførelse af de ti bud. Når man undtager ceremonialloven, som var et spejlbillede af Kristus og hans rige (Heb. 8:5, 9:10-11), så går alt sammen ud på at udlægge og indskærpe Guds hellige vilje, sådan som vi finder den koncentreret i de ti bud. Alle de forordninger vi finder for det jødiske samfund, alle beretninger om gode eller onde mennesker, alle Guds straffedomme, alle forbud og løfter - alt viser os Guds hellige vilje. Alt sammen forkynder Guds lov. Det oplever vi også når vi læser alt dette. Det taler til os, stikker og brænder i vor samvittighed. Det holder Guds hellige vilje og krav op for vore øjne.

Og alt dette som viser os Guds hellighed, Guds vilje og Guds krav, Guds vrede over synden, Guds velbehag over det gode, er alt sammen loven. På denne omfattende måde, og gennem levende eksempler, har Herren haft som mål at anskueliggøre sin lov, for om muligt at standse vort flakkende hjerte, så vi skal kende hans vilje i alle mulige forhold i livet. Og målet i alt er at føre os igennem til frelse. Men det mål når vi aldrig uden at Herrens krav og dom virkelig træffer os, så vi forfærdes, udmattes, og bliver nedslåede syndere ind for ham.

Hver mund skal lukkes. Dette udtryk er meget talende. Det er beskrivelsen af et menneske som først, overbevist om sin retfærdighed, af al magt har forsøgt at forsvare sin sag. Men som endelig er blevet så overbevist om at det er skyldigt, at det ikke har et eneste ord mere at sige til sit forsvar, men til sidst bare står der totalt stum, må anse sig skyldig, og bare tage den dom som al retfærdighed tilsiger. Sådan gik det til sidst med Job. Herren Gud lukkede hans mund så han bare måtte udbryde: "Hvad skulle jeg svare dig? Jeg lægger min hånd på min mund" (Job 39:37). Og sådan siger apostelen det skal gå med hver eneste én - vor mund må blive lukket.

Læg nøje mærke til dette! Her har vi igen et bevis på at der ikke findes noget menneske som ikke er straf skyldig. For hvis der bare var et eneste menneske som fuldkomment opfyldte Guds lov, så skulle munden ikke lukkes på det menneske. Da havde det jo noget at sige til sit forsvar. Ja, var til og med retfærdig og behøvede ikke nåden. Men sådan stiller sagen sig altså ikke for noget menneske, siger apostelen. Ind for Gud skal hvert menneske slå sine øjne ned, fordi det har syndet mod hans lov. Vor mund skal blive lukket.

Og hele verden at skyldig for Gud. Læg igen nøje mærke til dette: "Hele verden." Hele verden, alt som har navn af menneske, til alle tider og slægter, uanset religionstilhørsforhold eller ikke, kristne såvel som hedninger. Alle skal de overfor Guds lov erkende sig skyldig til den samme dom: Skyldig for Gud! Eller hvem skulle kunne undtages? Det kan ikke være hedningerne. For selv om de ikke har Guds skrevne lov, så har de alligevel syndet mod Guds røst i deres samvittighed. Det kan heller ikke være jøderne. For de har

Herrens lov skrevet konkret for sine øjne, og mangler dermed i endnu større grad enhver undskyldning for sine synder. Det kan ikke være de kristne. For de har ikke bare Guds skrevne lov, men de har den også åbenbaret i evangeliets lys, og står under alle de forpligtelser som denne rige nådestand medfører. Ikke en gang de troende er altså undtaget, for før de bad om uforskyldt nåde, havde de allerede overfor loven bekendt sig skyldige for Gud. Der er ikke noget mennesker som føler synden så stærkt som dem som har Guds Ånd i sine hjerter, og derfor stadig bliver tugtet.

En sådan omfattende betydning har derfor udtrykket "*hele verden*." Det omfatter ethvert menneske. Enhver må overfor loven erkende sig "skyldig," d.v.s. skyldig under Guds dom. Ordet for "skyldig" betegner et menneske som overfor en domstol er blevet overbevist om skyld, og skyldig til den dom som loven udtaler for dennes konkrete skyld. Og sådan er det at hver og en skal kende sin tilstand overfor Gud – ind for hans øjne som ser det mest hemmelige, ser menneskets mest skjulte tanker, begær og alt som rører sig i sindet. Ja, som endnu mere kender alle dine ord og gerninger. Han som med de øjne som ser absolut alt, og følger dig hvert øjeblik. Han som er Den Almægtige, som i tid og evighed kan hjem søge synderen. "Ham som har magt til at slå ihjel og til derefter at kaste i helvede" (Luk. 12:5). "Skyldig for ham," det skal blive hvert menneskes erkendelse, stillet overfor loven.

20: Derfor bliver intet kød retfærdiggjort for ham ved lovgerninger. For ved loven kommer erkendelse af synd.

Her får vi årsagen til at loven virker at hver mund bliver lukket og hele verden bliver skyldig for Gud. Apostelen siger det kommer af at sådan er alt kød. Det kan ikke blive retfærdigt gennem lovgerninger. Udtrykkene som bruges her er altomfattende. "Intet kød" inkluderer alle mennesker. "Lovgerninger" betegner gerninger efter enhver lov, både den som jøderne udtrykkelig har gengivet i sine skrifter, såvel som den alle mennesker har indskrevet i hjertet, eftersom det i sammenhængen refererer sig til udtrykket "intet kød."

Men grunden til at intet kød skal blive retfærdiggjort ved lovgerninger, ligger ikke i nogen slags ufuldkommenhed i Guds lov. Det er ikke sådan at en fuldkommen opfyldelse af loven ikke skulle være nogen virkelig retfærdighed ind for Gud. Nej, loven er i sandhed "hellig og retfærdig og god." Og den som er fuldkommen og gør nøjagtig det Guds lov kræver, er dermed selvfølgelig retfærdig og frelst, uden at det var nødvendig med nogen mellemmand til at gøre det for ham. Men det hele skyldes at alt kød efter syndefaldet er så fordærvet, at der ikke findes noget menneske som er eller gør det loven kræver. På denne måde forklarer Paulus at "alle de som holder sig til lovgerninger, er under forbandelse." "For," siger han, "der står skrevet: Forbandet er hver den som ikke holder fast ved alt det som står skrevet i lovens bog, sådan at han gør det" (Gal. 3:10).

Retfærdig overfor loven er bare den som på ethvert område, og til enhver tid, både er og gør nøjagtig det loven kræver. Den som bare en eneste gang, på et eneste punkt har brudt Den Hellige Guds bud, er straks dømt som lovbruder. Dermed er hans muligheder for at blive retfærdig gennem loven, for altid ødelagt - selv om han senere på alle områder og til enhver tid skulle vise sig at leve fuldkomment. For når det gælder et eventuelt senere fuldkomment liv og levned, så var han jo under enhver omstændighed efter loven skyldig til at leve sådan. Det kunne ikke gøres godt igen med hans tidligere synd, Lige lidt som en tyv bliver frikendt fordi han en tid ikke har stjålet. Han står endnu som tyv på grund af det lovbrud han en gang har begået.

En hykler, som ikke tager Herrens bud og domme alvorlig, ikke tager dem som de lyder, han opfører sig som om han tror at om han vel synder i et og andet, så er det ikke så farligt når han på andre områder gør meget godt. Særligt hvis han ikke fuldbyrder synden i ydre gerning. Da anser han sig slet ikke skyldig for Gud, på trods af at han dækker for synden i sit hjerte. Men det er på en ganske anden måde Herren kommer til at dømme ham. Herren Kristus udtaler udtrykkeligt at den som aldrig har været en morder som lod blodet flyde, men har båret på vrede og had, han skal dømmes som en morder. Og den som aldrig fysisk har drevet hor, men bare "ser på en kvinde for at begære hende," han skal dømmes som en horkarl, for han "har allerede drevet hor med hende i sit hjerte." Sådan taler Herren.

Sådan er det Herren Gud dømmer i forholdet til hvert enkelt af hans bud. Derfor afslutter han også loven med disse ord: "Du skal ikke begære..." Til og med den som kæmper mod sit onde begær, er allerede dømt skyldig. For han skal ikke en gang have noget ondt begær. Men nu er hvert eneste menneske altså født med en natur hvor der altid er syndige lyster og begær, enten det vil det eller ikke. Da er det allerede i sin natur et "vredens barn" (Ef. 2:3). Og bare på grund af denne sin natur, er det dermed umuligt for et menneske at blive retfærdig gennem lovens gerninger.

Intet kød, siger apostelen - "Intet kød bliver retfærdiggjort for ham ved lovgerninger." Han bruger ordet kød fordi han refererer til den naturlige fødsel. Gennem den har alt kød sin natur, som Kristus siger det: "Det som er født af kødet, er kød" (Joh. 3:6). Men nu er "alt kød," alle menneskers natur, sådan som den blev ved

syndefaldet. Den er altid fuldstændig fyldt op af den gamle slangens sæd, og død fra det liv som er af Gud. For Skaberen havde bestemt at alt i naturen, græs, buske og træer, "hvert efter sin slags," fisk, fugle og alle slags dyr, skulle, ved sin forplantning, beholde sin art, sådan som vi også ser at det er sket. Derfor blev der også af en slange bare født slanger. Leopardernes unger blev også leoparder. Sådan er også alle menneskenes børn født med den samme natur som de første faldne mennesker havde, fyldt af slangens sæd: Fjendskab mod Gud, foragt for hans væsen og vilje, anlæg for alt mulig ondt, o.s.v. Sådan beskriver Gud også menneskene allerede i Bibelens sjette kapitel: "Herren så at menneskenes ondskab var stor på jorden, og at alle tanker og hensigter i deres hjerter var onde hele dagen lang." Og sådan er, af naturen, fortsat "alt kød," d.v.s. alt som har navn af menneske.

Men disse fromme og hellige, virkelig åndelige kristne, de må da være undtaget når det gælder dette medfødte fordærv? Nåden har da ikke bare født en hellig Ånd i dem? Den har da også virket at de helt igennem er rene, også når det gælder det de bærer med sig fra sin naturlige fødsel? Skulle nogen komme på sådanne tanker, så er det en så totalt fejlagtig indbildning, så totalt i strid med sandheden, siger Luther, "som om nogen sagde at vor Herre Gud var, faldet i synd - som jo er umuligt." Derfor siger Skriften også at kød og blod aldrig kan arve Guds rige, men at vi alle må "forvandles," også de som lever, når Herren kommer for at dømme verden (1. Kor. 15:44-52). Sådan er det som er født af kødet altid, syndigt og urent. David siger at al hans elendighed og syndige tilstand fik han i sin naturlige fødsel: "Se, jeg er født i misgerning, og min mor har undfanget mig i synd" (Salme 51:7).

Når vi tænker over alt dette, har vi ingen vanskeligheder med at forstå at Paulus så bestemt kan slå fast at intet kød kan blive retfærdiggjort gennem nogen slags gerninger. For vor medfødte natur er så fuld af synd. Og op mod den stiller Gud sin hellige lovs spejl, som ikke en gang tåler den mindste syndige tanke, den mindste kølighed i hjertet overfor Gud eller vor næste, men kræver at vi skal elske Gud af hele vort hjerte, ja af alle sjælens kræfter, og elske hvert eneste menneske - ikke bare nogle særlige, men alt som kaldes vor næste. Alt skal vi elske som os selv -! Og det skal ikke ske et eller andet øjeblik, men hver stund i vort liv. Hvordan kan noget menneske da i egen person behage Gud?

Til sidst må vi nævne endnu et forhold som forklarer hvorfor intet kød kan blive retfærdiggjort gennem lovens gerninger. Det er få mennesker som har dette klart for øje. Dette at bare den kendsgerning at loven blev givet os, og vort behov for at leve efter den - er nok til at domfælde os når Gud dømmes. Først dette at Gud har givet os en sådan lov med dens krav, domme og løfter. Det er jo allerede et tilstrækkeligt vidnesbyrd om at vi ikke er gode - når vi behøver sådanne bud og domme. Og for det andet: At du gør det gode og hader det onde, bare på grund af det budene taler til dig, på grund af dens trusler og løfter. Bare det er jo en mørk revne på din fromhed. For det var jo bare vort hjertes inderlige godhed som skulle drive os til alt godt. Ellers må vi jo være robotter, som bare holdes tilbage af en ydre magt, fra at gøre det onde som vi bærer på i vort hjerte.

Lad os tænke os at nogen overlader sit barn til dig for en uges tid, og siger til dig: "Jeg må desværre bede dig være særlig opmærksom på barnet, så det ikke kommer til at stjæle noget!" Senere bringer du barnet tilbage, og fortæller forældrene at det ikke har stjålet noget. Var det dermed en god attest om dette barn? "Nej, det stakkels barn!" siger du. Hvorfor det, det havde jo ikke stjålet? "Nej," siger du, "men bare den kendsgerning at barnet måtte vogtes på den måde, er jo et sørgelig vidnesbyrd om tilstanden."

Netop sådan er det jo med os. Er det ikke netop en sådan "vægter" loven er over os, når den siger: "Du skal ikke stjæle! Du skal ikke dyrke afguder! Du skal ikke slå ihjel! Du skal ikke bedrive hor! Du skal ikke lyve!" -? Hvad er det alle sådanne bud og påmindelser vidner om? Er der noget andet end at de er givet fordi vi er sådanne tyve, afgudsdyrkere, mordere, som driver hor, som er løgnere? F.eks. budet: "Du skal ikke stjæle," det hvisker os stille i øret: Du er jo en sådan en som må vogtes, men nu må du passe på at du ikke stjæler. Budet: "Du skal ikke bedrive hor," siger jo: Du kender begæret, men nu må du ikke lade det slippe løs! Budet: "Du skal ikke have andre guder foruden mig," det siger jo indirekte: Du elsker mig ikke, jeg må pålægge dig det! Sådan ligger der i hvert bud en anklage. Og når det så ikke bare er syndens udbrud Herren Gud forbyder, men også hver ond tendens, tanke, begær -. Ikke bare at det onde han vil skal holdes tilbage, ligesom stænges inde i hjertet, men at det ret og slet ikke skal findes der. Når han tværtimod vil at du selv skal elske det gode, sådan at du af dig selv, af dit eget gode hjerte, gør alt det som er godt -. Ja, da er der bare den kendsgerning at loven er givet os, med alle dens advarsler og løfter, vidnesbyrd nok om at vi ikke kunne blive retfærdige for Gud. Og bare det at vi gør det gode og vogter os for det onde, udelukkende fordi loven kræver det af os, er nok bevis for at vi ikke holder loven - som først og fremmest kræver et godt og helligt hjerte. I alt dette ser vi endnu klarere at "intet kød bliver retfærdiggjort for ham ved lovgerninger."

For ved loven kommer erkendelse af synd. Det var dette loven skulle tjene til. Det er ikke bare det Paulus vil have sagt, at vi gennem loven får begreb om synden generelt. Ikke sådan at hvis der ikke var givet nogen lov, så ville vi ikke kende til nogen synd, ikke vide hvad der var godt og ondt. Nej, meningen er at gennem

loven bliver vi overbevist om at *vi er syndere!* For med disse ord tager Paulus bare igen det op han sagde i det foregående vers, at lovens endelige mål var at "hver mund skal blive lukket og hele verden blive skyldig for Gud."

Men hvordan er det at dette sker, at vi gennem loven lærer at kende synden? Det sker særligt på to måder: Først at loven taler til vor samvittighed. Den stiller os overfor Guds hellige bud og formaninger, og opvækker os til at tænke alvorligt over om vi har været og gjort det Guds hellige bud kræver. Ved at vort liv sådan bliver sammenlignet med Herrens bud, kan vi vågne op af søvnen, og se at vi ikke bare bryder budene, men, sådan som vi er, så er vi også dømt til døden. Nu ser vi vore mest tydelige syndige gerninger. Men endnu har vi ingen dybere erfaring af syndens magt i vore liv. Denne dybere syndserkendelse får vi sædvanligvis først når vi i nogen tid alvorligt har forsøgt at leve helt og fuldt efter Herrens bud, modstå og aflægge enhver synd, og i alle ting gøre det vi ved er Herrens vilje. Får denne proces lov at gå dybt nok, bliver vi stående totalt aflædt. Syndens magt over naturen overvinder os, og driver os ud i nye overtrædelser.

Først nu begynder mennesket at forfærdes over sig selv. Det oplever at det ret og slet ligger under for syndens magt. At det er en træl, solgt under synden. Det ser at Gud ikke bare vil have gerninger, men først og fremmest hjertets kærlighed. Nu er vi ikke indstillet på noget hyklerisk vidnesbyrd overfor Gud, ved at sige at vi elsker ham. Nu vil vi virkelig elske ham. Men da oplever vi at hjertet er helt koldt i sit forhold til Herren Gud, - men derimod fuldt af kærlighed til alt andet, så vi først og fremmest tænker på os selv, uden videre tanke for andres ve og vel. Når vi burde være optaget med inderligt at våge og bede, da er vort sind adspredt og uanfægtet. Når jeg så burde være sønderknust og angrende over denne tilstand, så er jeg i stedet letsindig, hård og sikker. På denne måde lærer menneskene gennem loven at kende hvor fulde af synd de er - forudsat at de ikke bare vil *vide om* Herrens vilje, men også i fuldt alvor er indstillet på at *leve efter den*.

Først når menneskene oplever at de er fulde af synd, er ugudelige, hårde, hykleriske, afmægtige, bundet i synd, og dermed dømt til døden -. Ser at de ikke kan bjerge sig uden nåden, og heller ikke længere kan trøste sig til sin omvendelse, men opgiver al mulighed for nogen egen retfærdighed og kraft -. Først da har Gud opnået sit endelige mål med loven. Da får den fortabte synder samtidig del i Kristi fuldkomne retfærdighed, og dermed alt det loven krævede. Dette går apostelen så nærmere ind på i det følgende.

21: Men nu er Guds retfærdighed, som loven og profeterne vidner om, blevet åbenbaret uden loven.

Her begynder kapitlets tredje del. Alt det Paulus har talt om tidligere i brevet, har bare været en forberedelse til dette, som er selve hans hovedbudskab om hele Kristi evangelium: "*Guds retfærdighed ved troen på Jesus Kristus.*" I kap. 1:16-17 har Paulus sagt at Kristi evangelium "er en Guds kraft til frelse... for i det åbenbares Guds retfærdighed."

Denne Guds retfærdighed er det eneste middel til at syndere kan blive frelst.

Men der er ikke noget menneske som kan blive frelst, uden at de med en hungrende sjæl strækker sig efter, og bliver iklædt Guds retfærdighed. Derfor har apostelen i den foregående tekst gjort alt for at afsløre og tilintetgøre alle andre trøstegrunde, for at menneskene skal drives til at søge sin frelse bare i denne Guds retfærdighed. Først har han vist at "Guds vrede bliver åbenbaret fra himmelen over al ugudelighed og uretfærdighed" (kap. 1:18). Videre har han lært at alle mennesker uden undtagelse "er under synd," og at "derfor bliver intet kød retfærdiggjort for Gud ved lovgerninger." Når han så grundigt har slået dette fast, da er tiden inde til at begynde forkyndelsen om den retfærdighed som gælder ind for Gud.

Paulus siger: *Men nu*, d.v.s. i evangeliets nådefulde tid (jvf. Gal. 4:1-4). Det er også et udtryk for at nu er det noget nyt, - som i modsætning til den tilstand han tidligere har skildret, hvor både jøderne og hedningene i hjælpeløs fordømmelse ligger under synden og loven. Nu er det modsætningen til dette han vil forkynde dem: Den nådens tid og frelsens dag som oprandt med retfærdighedens sol, da han, som skulle "udråbe frihed for de fangne og frigørelse for de bundne," var kommet. Vi ser at det er på samme måde Johannes forkynder disse modsætninger: "Loven blev givet ved Moses, nåden og sandheden kom ved Jesus Kristus." I Skriften kan vi finde flere lovprisninger til denne nådefulde evangeliets tid. F.eks. i Esajas 40:1-2, 43:18-19, 61:2, Rom. 13:11-12, 2. Kor. 6:2.

Guds retfærdighed. Her har vi nu denne frelsens klippe. Bare på den kan vore sjæle reddes - eller gå evig fortabt. Men den er samtidig "forargelsesklippen," som alle vantroens storme og bølger altid har kastet sig mod. Den Guds retfærdighed der her tales om, er på én gang både det største Guds nådes under som nogensinde er blevet åbenbaret os fra himmelen - og samtidig den hemmelighed som alle vore egne tanker har størst problemer med at fatte. For om jeg end kan både lære og holde fast på alt andet, så kan jeg aldrig rigtig tro og beholde det jeg lærer om denne Guds retfærdighed. Den er af så ren himmelsk oprindelse, og

strider mod hele vor natur. I særdeleshed mod vor dybe og vidtrækkende indbildning om vor egen duelighed og magt.

Af den grund er det ikke bare de helt vantro som med al magt kæmper mod forkyndelsen om denne Guds retfærdighed. Men også mange andre, som er oplyste og velmenende mennesker, har mere eller mindre uklare eller falske opfattelser af dette emne. Og dette kommer ikke af at Skriftens ord om denne Guds retfærdighed på nogen måde er tåget eller tvetydig. Vi skal snart se på hvor konkret og tydelig Skriften taler om netop dette. Men det kommer af, sådan som vi lige har nævnt, at selve sagen strider så totalt mod hele vor natur, vore tanker og meninger. Og det er altid meget vanskeligt at frigøre sig fra noget som ligger i selve vor natur.

Nu ligger det til al menneskenatur efter syndefaldet at det altid vil ophøje sig selv. I sit forhold til Gud ser det altid på sig selv, og går ikke i forventning af nogen stor nåde fra Gud. Derudover er vi, ganske rigtig ofte ubevidst, meget optaget med at vurdere ud fra egne meninger, og holde fast på dem. Og disse stemmer selvfølgelig overens med vor natur. Dermed bliver vi gennem alt dette helt ude af stand til at kunne se og gribe en forkyndelse som strider mod disse vore egne forestillinger. Sådan gik det f.eks. Jesu egne disciple da Herren forkyndte dem at han skulle lide og dø. Jøderne havde denne bestemte mening at deres Messias slet ikke skulle overvindes af fjenderne og dø, men tværtimod få en jævnt stigende anseelse, og til sidst overvinde alle sine fjender. Dette sad selv Jesu disciple fast i. Evangelisten udtaler: "De forstod ikke noget af dette, og dette ord var skjult for dem, og de vurderede ikke det han sagde" (Luk. 18:34). Herren havde ikke brugt nogen fremmed eller tvetydig talemåde, bare helt sædvanlige og konkrete ord fra den måde de sædvanligvis talte på, og ellers altid forstod -. "Spottes," "korsfæstes," "dræbes" var f.eks. ingen ukendte ord. Sædvanligvis vidste disciplene godt hvad disse ord betød. Men nu kunne de ikke forstå dem. Og grunden var altså bare deres egen indstilling, som sagde at noget sådant ikke skulle ske med deres Messias.

Bibelens budskab om den Guds retfærdighed som her omtales, vil møde det samme problem.

Til alle tider står de der, mennesker med den indstilling at vi ikke kan blive retfærdige overfor Gud gennem det som en anden, helt udenfor os, har gjort. De må på en eller anden måde selv, i egen person blive retfærdig. De anser det utænkeligt at Gud selv i deres sted skulle opfylde den lov han havde givet os -. Mennesker med den holdning vil ikke kunne forstå evangeliets budskab, selv om de i andre sammenhænge opfatter det samme ordvalg tydeligt nok.

Det er *Guds retfærdighed alene* som er kilden til al sand kristendom, al liv og kraft, al fred, kærlighed og helliggørende nåde i hjertet.

Da er det jo en tragedie at selv mennesker som bekender sig som kristne, i alt for lille grad er optaget med *Guds retfærdighed*, når den altså er det helt afgørende i en kristens liv. Denne tragedie har selvfølgelig igen sin baggrund i den generelle holdning i vor natur, som modsætter sig alt som ikke stemmer overens med den. Men derudover er der selvfølgelig også sjælefjenden som sætter ind. Han ved meget vel at dette er selve "stikordet," som rykker sjæle fra hans rige, og beholder dem hos Gud. Derfor må vi nøje bemærke dette *allerherligste budskab*. Det er dette som bliver alle de troendes liv og styrke her på jorden, og som de salige skal lovprise i al evighed i himmelen.

Hvad er det så apostelen mener her med den Guds retfærdighed som er *blevet åbenbaret uden loven*? Han tilføjer selv straks en kort forklaring: "Det er Guds retfærdighed ved tro på Jesus Kristus" (vers 22), og "ved forløsningen i Kristus Jesus" (vers 24). Men særligt i det femte kapitel har han den tydeligste forklaring. Der siger han: "Ligesom én mands overtrædelse blev til fordømmelse for alle mennesker, sådan blev også én mands retfærdige gerning til livsens retfærdiggørelse for alle mennesker. For Ligesom de mange kom til at stå som syndere ved det ene menneskes ulydighed, så skal også de mange stå som retfærdige ved den enes lydighed" (vers 18-19). Han siger det er den enes lydighed og retfærdighed som gør os retfærdige for Gud. Og den *ene*, med den lydighed og retfærdighed som gør os retfærdige for Gud, det var Gud selv, åbenbaret i kød som os - *Gud var Kristus* -. Og derfor er det i dybeste forstand "Guds retfærdighed" vi får "ved tro på Jesus Kristus."

Bare det forhold at det er Gud selv som har frembragt den for os, kunne give grundlag for at kalde den for Guds retfærdighed. Men både af det vi allerede har nævnt, og i det vi snart skal tale nærmere om, hvor det fremgår endnu tydeligere, skal vi se at det dybest set virkelig er *Guds retfærdighed*. Det er Gud i Kristus som er "retfærdig for uretfærdige." *

*Grundtekstens ord for "retfærdighed" kan betyde to ting, og begge betyder *overensstemmelse med loven*. Men forskellen er at i den ene betydning står retfærdighed for lovens *håndhævelse* i at dømme, straffe eller belønne. Mens den anden betydning af retfærdighed er *overholdelsen/opfyldelsen* af loven ved at lyde og opfylde dens bud. Og det er denne sidstnævnte betydning ordet har på dette sted. Den som ikke ser forskellen i disse betydninger tydeligt for sig, vil stadig komme i mørke. Udtrykket "Guds retfærdighed" har også forskellige betydninger i Skriften. Mange steder står det for den Guds egenskab, at han er hellig og skilt fra alt syndigt. Andre steder betyder det hans hellige retfærdighed

som han udøver i straf og dom over syndere, for at håndhæve sin lov. Men hver gang det ikke bare går på en personlig egenskab hos Gud, men anvendes i forbindelse med menneskers frelse, betyder det, som i vor tekst, den fuldkomne opfyldelse af loven, som Gud i sin evige barmhjertighed har tilvejebragt til synderes frelse. Den Guds retfærdighed som bliver vores ved troen (vers 22), må betegne noget som bliver den troendes ejendom. Det kan ikke gå på retfærdighed som en Guds egenskab, for en Guds egenskab kan ikke blive vor -. Det må betegne et Guds værk som er udført af hans Søn for vor regning. Dette som en yderligere forklaring af hvad ordet står for, i tillæg til hvad vi finder af apostelens egne klare udtalelser.

Alt sammen er forkyndt så klart og udtrykkeligt i Guds ord. Og apostelen bruger i vor tekst formuleringen: "som loven og profeterne vidner om," altså helt fra verdens begyndelse. Så har alle de evangeliske kirker, Gud være lovet, også dette punkt med i sin bekendelse. Alligevel har omtalte tilbøjelighed i vor natur gjort at mange forskellige bibeltolkere ikke har kunnet fatte disse tydelige ord i denne tekst. En har ment at Guds retfærdighed her skulle opfattes som den egenskab hos Gud, at hans domme er retfærdige. En anden mener Guds retfærdighed her betegner Guds mildhed. En tredje at det skulle betyde Guds *måde* at retfærdiggøre os på - og dermed ikke retfærdighed, men en retfærdiggørelsesmåde. En fjerde mener det betegner en retfærdighed som Gud virker i menneskene, en fuldkommen overensstemmelse med loven, som vi skulle kunne opnå, og som Kristus og Ånden skulle virke ved at de bor i vore hjerter. Der findes flere lignende fortolkninger som vi her bare forbigår.

Men sidstnævnte fortolkning vil vi gå nærmere ind på. Mange lærde og velmenende mennesker inden for kirkerne forfægter denne opfattelse. Og den er såre skinfager når den udlægges grundig. Det er denne opfattelse som Luther kalder "de skolastiske teologers," nemlig at Kristi retfærdighed, som skal være vores løsen ind for Gud, skulle være en retfærdighed som er virket *i os* af Kristus og Ånden. Eller, som han udtrykker det: "Kristi retfærdighed indgydt i os, og afspejlet i vort væsen." Mange ser ikke nogen stor fare i denne opfattelse. Og grunden til det er at det ikke kan nægtes for at det i virkeligheden også findes en sådan retfærdighed. Men det som gør denne opfattelse så farlig, er at den retfærdighed som er virket i os, forveksles med den retfærdighed som gælder for Gud. Med den opfattelse kan du nemlig komme til at havne i den største fortvivelse, hvis du kommer til den konklusion at der ikke findes noget som helst af dette Åndens værk i dit hjerte. Og hvis denne opdagelse sker i den stund da du skal gå over tærskelen til evigheden, kan fortvivelsen blive særdeles ilde.

Læg derfor nøje mærke til følgende: Det er en udiskutabel realitet at der gennem Kristus og Ånden virkes en retfærdighed *i os* som overgår de skriftlærdes og farisæernes. D.v.s. en hjertets fromhed, en ånd som frygter Herren, og en glad og villig ånd, virket ved troen, til at følge Guds bud. Ikke bare i ydre gerninger, som farisæerne, men i hele vort liv. *Men dette er slet ikke en retfærdighed som består ind for Guds hellige øjne og dom.* For den vil altid være blandet med karetts brister, og udgør ikke en fuldkommenhed overfor Guds lov. Derfor må vi også have en anden retfærdighed, en fuldstændig fuldkommen retfærdighed, om vi skal bestå med ind for Gud. Altså den som Paulus omtaler med disse ord: "Den enes lydighed," "én mands retfærdige gerning." Den retfærdighed som er virket *i os*, hører til helliggørelsen. Og det er altså ikke den Paulus omtaler her når han siger at vi bliver retfærdiggjort "ved forløsningen i Kristus Jesus," og når han siger "ved den enes lydighed," gennem "én mands retfærdige gerning."

Det er et afgørende tegn på at det er en falsk tolkning af "Guds retfærdighed," hvis den tilskrives noget som helst andet end *Sønnens lydighed*, - om den udlægges som noget som skulle findes hos os, eller kræves af os. Gud taler jo i Skriften om vor frelse, som frembragt ved en andens lidelse og værk, og som noget som skænkes og "tilregnes" os. Dette er den retfærdighed Ånden skulle overbevise verden om, sådan som Kristus udtrykker det: "Om retfærdighed, fordi jeg går til Faderen." *Fordi jeg går til Faderen* - jeg går som ypperstepræst med mine ofre af lydighed, bønner og blod til Faderen. Det er den retfærdighed som gælder for ham. "En særlig retfærdighed, som ikke består i noget hos os. Ikke så meget som en tanke. Bare ene og alene i at Kristus gik til Faderen" (Luther).

Guds retfærdighed stilles her op som modsætning til menneskenes retfærdighed. Det samme ser vi i Rom. 10:3 hvor Paulus siger at Jøderne søgte at grundlægge sin egen retfærdighed, som bestod af deres egne gerninger. Da må den Guds retfærdighed som han i samme vers stiller op mod denne, også bestå af gerninger, d.v.s. i Guds Søns lydighed da han i vort sted opfyldte loven. Det er også det som står i 10:4. Og i 2. Kor. 5:21 siges det at Kristus blev gjort til synd for os, "for at vi, i ham skal blive retfærdige for Gud." Her ser vi også modsætningerne: "Han som ikke vidste af synd" blev en synder for os alle - gennem vor synd som blev tilregnet ham. Og da må også vi blive retfærdige gennem hans opfyldelse af loven - som tilregnes os (jvf. Rom. 10:4). Denne hans retfærdighed kaldes også i den sammenhæng for "Guds retfærdighed" (10:3).

Konklusion: Skal fortolkningen af udtrykket "Guds retfærdighed" både dække grundsprogets betydning, og samtidig den sammenhæng det har her i teksten, så findes der bare én eneste: Det må betyde den retfærdighed, eller opfyldelse af loven, som Herren Kristus fuldbyrdede for os både gennem hans gerninger og hans lidelse. Enhver anden fortolkning fører bare til at formørke teksten. I tillæg til det finder vi de mange

bibelsteder som viser at denne Guds retfærdighed, Kristi gerning og lidelse, er det eneste som frelser en synder som overfor loven står skyldig og fordømt. Det er på denne Guds retfærdighed den troendes øje altid må fæstes. På denne retfærdighed må han hvile gennem livet. På den må han hvile i dødens stund. Og i denne retfærdigheds dragt må han stå ind for dommen, om han ikke med al sin fromhed skal blive kastet i det yderste mørke (Matt. 22:11-13, Åb. 19:8, 7:14).

Denne retfærdighed skiller sig klart ud fra enhver anden retfærdighed som findes noget sted eller til nogen tid. Den er noget helt andet end både menneskers og engles retfærdighed, fordi denne har et helt andet ophav end mennesker og engle. Den er selve "Guds retfærdighed." Den retfærdighed er ikke af skabte væsener, men af Skaberens selv. "Jeg, Herren, skaber dette," siger Herren selv udtrykkelig om den retfærdighed som fører til frelse (Esajas 45:8). Den er en guddommelig og helt fuldkommen retfærdighed, fordi den er et værk af Jehova selv, et værk af Gud for hele vor verden. Faderen har virket den gennem Sønnen, på samme måde som han ved Sønnen skabte verden. Apostelen Peter siger i 2. Pet. 1:1: "...dem som har fået den samme dyrebare tro som vi ved vor Gud og frelser Jesu Kristi retfærdighed." Den retfærdighed som vor dyrebare tro hviler på, kaldes altså her for "vor Gud og frelser Jesu Kristi retfærdighed."

Det var i "sit køds dage" Guds Søn "købte" denne retfærdighed til os. Før han kom til denne verden var han ikke bare et medlem eller en borger af Guds rige - han var dets hoved. Han virkede "i Guds skikkelse." Han var altså verdens skaber, og den som regerede over verden, - men kom til jord i "en tjeners skikkelse" (Fil. 2:6-7). Hans fuldkomne hellighed, før han kom til jord, kunne ikke kaldes "lydighed." Det var rigtigere at sige at loven da stemte overens med ham, end at han stemte overens med loven. Hans guddommelige hellighed beviste han ved at indstifte loven, ikke ved at lyde loven.

Men da han kom i en tjeners skikkelse, stillede han sig selv under den lov han havde stiftet for os. Det var en ny situation han nu gik ind i, som Guds Søn, hvor han skulle "lære lydighed" (Heb. 5:8). Hans retfærdighed, eller lydighed, var dermed en lydighed udvist af den mest ærefulde person som nogen sinde kunne stilles under loven: selve den store Herre som er "Gud over alle ting, velsignet i evighed." Det var en retfærdighed af Immanuel, "Gud med os." Og denne lydighed af Guds Søn i vor natur, har forherliget og tilfredsstillet loven på en langt mere fuldkommen måde end noget som helst skabt væsen kunne gøre det. Ja, han gjorde også langt større ære på loven end hele verdens overtrædelser havde vanæret den.

Når andre adlyder loven, så opnår de selv ære gennem dette. Når Guds Søn levede efter loven, var det derimod loven som blev æret. Men det som ikke mindst giver Kristi lydighed denne allerstørste betydning, er at det skete efter den evige Faders vilje og plan. Han var udvalgt og salvet af Faderen til dette embede. Herren var sendt af Herren. Vi kan læse tankevækkende ord om netop dette hos profeten Zakarias, kap. 2:13-15: "I skal kende at Herren, hærskarernes Gud, har sendt mig. Fryd dig højligh og glæd dig, du Sions datter! For se, jeg kommer og vil bo hos dig, siger Herren... og du skal kende at Herren, hærskarernes Gud, har sendt mig til dig." Konf. Esajas 61:1, Luk 4:18-21. Vi læser mange steder i GT, hvordan Faderen taler om at han skal sende Sønnen, om hvordan han skal indsættes på det hellige bjerg, Sion, o.s.v. I tillæg ser vi jo hvordan sådanne ord stadig går ud af Kristi mund: "Faderen," "min Fars vilje," "hans vilje som har sendt mig," "Derfor elsker Faderen mig, fordi jeg sætter mit liv til... Dette bud fik jeg af min Far."

Han lod os forstå at alt det han gjorde, det gjorde han i lydighed til Faderens vilje. Husk da på at den største og herligste Guds gerning som nogen tanke kan fatte, det at Guds Søn blev menneske, havde bare et eneste mål: At loven gennem hans liv og lidelse skulle fuldbyrdes for os, for at syndere skulle kunne frelses, og lovens ubrydelige suverænitet og ære samtidig opretholdes. Da kan vi vel aldrig gøre os for høje tanker om den betydning denne Kristi lydighed må have i Faderens øjne. Guds retfærdighed har altså en ophavsmand som gør at den skiller sig totalt fra al anden retfærdighed. Men ved sin egenart, sin natur, udstrækning, varighed, og dens virkninger, skiller den sig også ud fra al anden retfærdighed.

Når det gælder dens art og natur, består denne retfærdighed af to ting: Opfyldelsen af alle lovens bud, og udsoningen af al den straf loven idømmer syndere. Summen af disse to forhold udgør en tilstand intet skabt væsen har mulighed for at gennemleve. Opfyldelsen af budene er alt det som kunne kræves af jordiske skabninger i deres første syndfrie tilstand. Sådant var englenes og de første menneskenes forhold. Men for "det andre mennesker som er af himmelen" (1. Kor. 15:47), var situationen en ganske anden. Kristus var født under loven, men denne lov var overtrådt. Det gjorde at han også var under lovens dom og forbandelse. Det ser vi ikke bare af Skriftens ord om at han var "født under loven." Men Apostelen siger også udtrykkelig at "han blev en forbandelse for os" (Gal. 3:13). Efter lovens retfærdighedskrav måtte han ikke bare opfylde lovens bud, men også lide dens straf. En jordisk skabning må lyde lovens bud, *eller også* lide dens straf, men kan ikke gøre begge dele. Om en jordisk skabning bryder Guds lov, kan han blive straffet med evig fortabelse bort fra Guds åsyn. Han er under Guds hellige vrede. Men i erkendelsen af det, afskyr og hader

han bare den Gud som lader sin vrede ramme ham. Nu er han ikke åben hverken for kærlighed, anger eller lydighed.

Men Kristus er den som både led straffen som Gud sendte, og samtidig kunne lyde budet om at elske Gud. Dette skete under hele hans vandring på jorden, og understreges af de kendte ord han råbte ud på korset: "Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig?" Det profetiske ord: "Sværd! Vågn op mod min hyrde, mod den mand som er min næste!" (Zak. 13:7), gik nu i opfyldelse - (konf. Matt. 26:31). Den guddommelige retfærdighedens sværd gennemborede hans sjæl. Han led alt det Salme 22 antyder. Alligevel udbryder han: "Min Gud, Min Gud." Mens han led under hele tyngden af sin Fars hellige vrede, over alle de synder han havde taget på sig, var hans hjerte alligevel fyldt af al den kærlighed og tillid til Herren som denne salme udtrykker. Hans retfærdighed, hans opfyldelse af loven, var dermed en fuldbyrdelse på to måder. Noget som aldrig ville kunne ske hos nogen anden jordisk skabning, end ved ham.

Gennem vor Herre Kristi lidelse var al den straf som den guddommelige retfærdighed krævede af syndere, fuldkomment forsonet. Dette vil aldrig kunne siges om en soning som nogen jordisk skabning har fuldført. Det menneske som er dømt til evig straf, kan aldrig sige det vor velsignede Herre råbte ud på korset: "Det er fuldbragt!" Alene han kunne tage synden bort ved sit offer. Bare han alene kunne, gennem det han led, fuldkomment tilfredsstille Guds retfærdighed (d.v.s. Guds retfærdige håndhævelse af loven). Derfor har Faderen "oprejst ham, idet han løste dødens veer," som et tegn på at nu var alt fuldbragt.

En sædvanlig jordisk skabning, derimod, ville måtte lide i al evighed, for at sone lovens retfærdigheds straf for synd mod den evige Gud. Synd imod Gud er et uendeligt onde, og medfører en uendelig straf, som ikke vil kunne sones indenfor en begrænset tid, af skabninger som ikke er i stand til at lide straf i nogen uendelig grad. Men når han som er uendelig, også er den som har lidt og har været lydige, så gælder dette ind for Gud som de jordiske skabningers evige lydighed og evige lidelse. Og grunden til denne forskel ligger, som tidligere sagt, i den uendelige betydning som den person havde som har sonet lidelsen i vort sted.

Men hvis vor stedfortræder bare havde sonet vor straf, men ikke på vore vegne opfyldt lovens hellige bud, så havde vi nok været friet fra vor dødsdom, men havde ikke kunnet modtage lønnen for opfyldelsen af loven: *det evige liv*. Derfor har Herren Kristus også gennem sit lydigheds liv og gerninger, til fuldkommenhed opfyldt alle lovens bud for os. Han har fuldkomment elsket Gud, sin himmelske Far, af hele sit hjerte og af al sin magt. Han har elsket sin næste som sig selv, elsket sine fjender, og velsignet dem som forbandede ham. Ja, på den måde viste han hvert bud i loven den største respekt og ære.

Alt dette har han gjort for os, sådan som apostelen siger det: "Født under loven, for at han skulle købe dem fri som var under loven." Dette var Guds rådslutning: "For ligesom de mange kom til at stå som syndere ved det ene menneskes ulydighed, så skal de mange også stå som retfærdige ved den enes lydighed." Derfor har Kristus ved sin lydighed, både i sit livs gerninger og ved korsets lidelse, "fuldført al retfærdighed." Denne retfærdighed af vor Gud og Frelser, er dermed uendelig ærefuld. Først er den selve lovgiverens retfærdighed. For det andet, sådan som vi nu har set, er den både i sin art og sin natur, uendeligt større end nogen anden retfærdighed, selv om den nu var blevet til gennem menneskers eller engles størst tænkelige fuldkommenhed.

Denne retfærdighed skiller sig fra al anden retfærdighed, også når det gælder dens omfang. "En mand kan ikke forløse en bror, han kan ikke give Gud løsepenge for ham." Hvert enkelt menneske skylder Gud en total lovydighed. Og har han brudt Guds lov, så er det kun sin egen retsmæssige straf han kan sone. Men Gud forligte verden med sig selv i Kristus. Lovgiveren gik selv ind under loven for at opfylde dens bud i vort sted. Da blev det en retfærdighed som han selv slet ikke havde behov for, men som var helt og holdent for os. Og når den i tillæg havde den uendelige værdi, så kan den skjule og opveje hvert eneste menneskes grueligste synder, sådan som Skriften så herligt udlægger.

Herren selv siger: "Om deres synder er som purpur, skal de blive hvide som sne, om de er røde som skarlagan, skal de blive som den hvide uld." I denne nåde strækker Guds retfærdighed sig til hver eneste synder på jorden, hvor syndigt han end har levet, hvor syndig, hyklerisk og fordømt du end måtte føle dig. Denne *din* tilstand bevirker ikke at Kristi retfærdighed ikke skulle strække til også for dig. Også du er alligevel en af dem Gud har forbarmet sig over, en af dem Gud har givet sin enbårne Søn til, med alt det han har fortjent.

Det er ret og slet udelukket at du ikke skulle blive frelst gennem Kristi retfærdighed, hvis du kommer gennem Ham til Gud, for at blive hans barn. Det er ikke muligt at du skulle være kommet så langt bort, eller være sunket så dybt, at Kristi retfærdighed ikke mere end opvejer al din uretfærdighed og synd. Den strækker sig til alt som har navn af menneske. Det var jo derfor han blev menneske, for at han, som den anden Adam, kunne bestå prøven på alle menneskers vegne.

Det er bare ved at komme bort fra nådens rige, at et menneske kan gå fortabt -!

Men Guds retfærdighed skiller sig fra al anden også gennem dens varighed. Adam og englenes retfærdighed stod bare ved magt så længe de holdt fast ved alt det som stod skrevet i lovens bog. De var forpligtet på loven hvert øjeblik af deres liv. I det øjeblik de havde overtrådt loven, var det slut med deres retfærdighed. Men *Guds retfærdighed gennem Sønnens lydighed er en "evig retfærdighed"* (Dan. 9:24). Så siger Herren: "Løft jeres øjne til himmelen, og se på jorden her nede! For himmelen skal forsvinde som røg, og jorden skal ældes som et klæde. De som bor på den, skal dø som myg. Men min frelse skal vare til evig tid, og min retfærdighed skal ikke brydes. - Min retfærdighed skal vare til evig tid" (Esajas 51:6,8). "Kristus er med sit eget blod gået ind i helligdommen én gang for alle, og fandt en evig forløsning" (Heb. 9:12).

Og dette gør at den som i troen lever på Kristi retfærdighed, han har ind for Gud en konstant og urokkelig retfærdighed, hvor meget vor egen fromhed end måtte svinge. For denne "evige retfærdigheds" skyld er ikke bare vore *tidligere* synder for altid udslettet. Heller ikke dem som endnu bor i vort kød, og stadigvæk kan komme til at bryde ud, skal kunne føre os ind under fordømmelse. For vi skal leve under en *evig* nåde. Johannes siger jo: "Hvis nogen synder, har vi en talsmand hos Faderen, Jesus Kristus, Den Retfærdige." Det apostelen vil sige, er at da er han retfærdig i vort sted. Dette er alle de helliges eneste trøst og frelsesgrund. Luther siger det sådan: "Da der i vort kød findes en evig synd, var det nødvendigt at vi i Kristus skulle have en evig retfærdighed." Lovet være Gud til evig tid!

Sluttelig kan vi sige at denne retfærdighed også er skilt fra al anden retfærdighed *gennem det den virker*. Kristi retfærdighed er ikke bare grundlaget for alle synderes forligelse med Gud, for retfærdiggørelsen ved troen, og for de troendes urokkelige nådestand, sådan som vi netop har talt om. Men også for meget andet for tid og evighed, langt ud over det vi kan tænke, som gives os af bare nåde. Kristi retfærdighed var købesummen, når vor Herre og Konge købte vor "nye himmel og vor nye jord, hvor retfærdighed bor." Den var købesummen for "det rige som er beredt fra verdens grundvold blev lagt" for dem som i Herrens dom bliver stillet på dommerens højre side. Det er et rige med en herlighed lig ham som købte det til os med sit blod. Adam blev skabt til et paradys. Men det var på jorden. Det var forgængeligt. Det kunne besmittes med synden. Det paradys som vi genfødtes til ved Kristi opstandelse fra de døde, det er åbnet for os ved Guds retfærdighed. Og det er "en arv som er uforgængelig og uden plet og uvisnelig, og som er gemt for jer i himlene."

Kristi retfærdighed er den store løsesum. Syndere som fortjente helvede, er gennem den befriet fra helvedes afgrund, og genindsat i det barneforhold hos Gud som menneskene fra begyndelsen var skabt til. Og med dette barneforhold følger al Guds nåde og velsignelse, Den Hellige Ånds gave i vore hjerter, og de hellige engles tjeneste og venskab. I begyndelsen var englene højere end mennesket. Men denne retfærdighed har ophøjet mennesket over englene. Englene er "tjenende ånder, som sendes ud til tjeneste for deres skyld som skal arve frelse." Guds genløste sjæle, står nærmest tronen. Englene står rundt omkring dem (Åb. 5:10-11). Og Kristi retfærdighed er det "rene og skinnende fine linned," som bruden, Lammets hustru, er iklædt. "For det fine linned er de helliges retfærdige gerninger."

Enkelte er af den mening at Kristi retfærdighed bare er genoprettelsen af det som blev tabt ved syndefaldet. Det er langt fra sandheden. Skriften vidner tværtimod om at der ikke findes nogen som helst lighed mellem det som blev tabt ved den første Adam, og det vi fik ved den anden Adam, Kristus. Paulus siger udtrykkelig at vi gennem Kristus har fået "*meget mere*" - et udtryk han til og med gentager (Rom. 5:15-17). Den retfærdighed Adam ejede fra skabelsen af, gik tabt for ham og hans efterkommere ved hans ulydighed. Alle arvede hans faldne, syndige natur. Gennem den anden Adams lydighed er denne første syndens skyld taget bort, og forladelse tilvejebragt for alle Guds børns synder. Men i stedet for disse synder har vi ved den anden Adam også fået en retfærdighed som er uendelig herligere end Adams var før faldet.

Ved skabelsen blev menneskene givet en salig tilstand som de i uskyld skulle leve sit liv i, i denne verden. Da synden og døden kom ind i verden blev denne salige tilstand tabt. Men gennem den evige retfærdigheds-gave er himmelens herlighed givet os. "Men med nådegaven er det ikke som med faldet. For er de mange døde på grund af den enes fald, så er Guds nåde og nådens gave i det ene menneske Jesus Kristus, blevet meget mere overmåde rig for de mange. For om døden kom til at herske ved den ene, fordi denne ene faldt, hvor meget mere skal da de som modtager nådens og retfærdigheds-gavens overstrømmende rigdom, leve og herske ved den ene, Jesus Kristus."

Som loven og profeterne vidner om.* Som under kap. 1:2 minder apostelen her om at han ikke forkynder noget nyt, men bare det samme som Gud havde forkyndt fra verdens begyndelse. Først nu er Guds retfærdighed i videste forstand "åbenbaret." Men det er den lov som profeterne "vidner om." Åh, hvilken

vældig styrke dette er for vor tro! Helt fra verden blev til, har Gud gennem utallige billeder og forudsigelser åbenbaret hvordan vi skulle frelses gennem Kristus. Guds retfærdighed er allerede lovet os i det løfte Gud gav om "kvindens æt som skulle knuse slangens hoved." Senere siger Moses udtrykkelig at fordi Abraham troede løftet om at gennem hans æt skulle alle jordens folk velsignes (frelsen i Kristus), så blev *det* regnet ham til retfærdighed. Og hele ceremonialloven med sine påbud om offer for synderne, om hvordan synderne blev overført til offerdyrene, om ypperstepræstens embede, forsoningsfesterne og renselserne m.m. - alt sammen var det et vidnesbyrd om Kristi offer, Kristi lydighed og død for syndere (Heb. 9:9, 10:1-7).

*Her betyder "loven" de fem Mosebøger, overensstemmende med den sædvanlige inddeling af Det gamle testaments skrifter. Konf. Luk. 24,44.

Stentavlerne med loven blev opbevaret i pagtens ark. Det var et tegn på at loven en gang skulle fuldbyrdes af ham som denne ark var et forbillede på, han som sagde: "Se, jeg kommer for at gøre din (Guds) vilje" (Heb. 10:7). På mange lignende måder vidner loven allerede om den Guds retfærdighed vi skulle få gennem Kristus. Men hos profeterne finder vi helt klare udtalelser om dette. Først siger Esajas i kap. 53 at Herren lod den skyld som lå på os, ramme ham (vers 6). Lige nedenfor siger han (vers 11): "Ved at de kender ham, skal den retfærdige, min tjener, retfærdiggøre de mange, og deres misgerninger skal han bære." Her tales der jo udtrykkelig om en retfærdiggørelse som bare sker ved at han bærer deres misgerninger, og at de kender ham. D.v.s. at vi får denne retfærdighed ved troen. I Esajas 56:1 siger Herren: "Agt på det som er ret, og gør retfærdighed! For min frelse kommer snart, og snart skal min retfærdighed åbenbares." Budskabet i dette vers er nøjagtigt det samme som hos døberen Johannes: "Guds rige er kommet nær. Omvend jer og tro på evangeliet!" Lige herligt taler Herren om dette i Jer. 23:5-6: "Se, dage kommer, siger Herren, da jeg vil lade det stå frem for David, en retfærdig spire. Han skal regere som konge og gå frem med visdom og gøre ret og retfærdighed i landet. - Dette er det navn som han skal kaldes med: Herren, vor retfærdighed."

Herrens engel talte lige så udtrykkelig til Daniel da han bad. Engelen sagde at der skal "salves en Allershelligste." Og hvad denne Allershelligste skal udrette, det siger han sådan: "Til at tøjle frafaldet og til at bringe synden til ophør og til at sone al misgerning og til at føre en evig retfærdighed frem" (Dan. 9:24-26). Og i Mal. 4:2 læser vi: "Men for jer som frygter mit navn, skal retfærdighedens sol gå op med lægedom under sine vinger." Og selve måden vor retfærdiggørelse skal ske på, skildres i Det nye testamente med at vi afklædes urene, og iklædes rene klæder: "Rent og skinnende fint linned," "bryllupsklæder," "den bedste klædning" (Åb. 19:8, 7:14, 3:18, Matt. 22:11, Luk. 15:22).

Sådan ser vi *måden* retfærdiggørelsen skulle ske på er fremstillet billedligt ens i GT og NT. Når Herren i Zak. 3:4 havde sagt til dem som stod foran Josua: "Tag de beskidte klæder af ham!," så forklarer han dette til Josua sådan: "Se, jeg tager din misgerning bort fra dig og klæder dig i højtidsklæder." Og Esajas synger om de samme nye klæder: "Jeg vil glæde mig i Herren, min sjæl skal fryde sig i min Gud. For han har klædt mig i frelsens dragt, i retfærdighedens kappe har han svøbt mig - lig brudgommen, som sætter en lue på sig, prægtig som præstens, og lig bruden, som pryder sig med sine smykker" (Esajas 61:10). Sådan vidner loven og profeterne om Guds retfærdighed. Frelsens vej har været nøjagtig den samme helt fra verden blev skabt (Heb. 11:4). Åh, hvilken vældig styrke dette er for vor tro!

Paulus siger at nu er Guds retfærdighed *blevet åbenbaret*, d.v.s. blevet fremstillet gennem klar og konkret forkyndelse. Ganske rigtig var den allerede blevet åbenbaret gennem skygge billeder i loven, og i profeternes skrifter, men da mere dunkelt. Gennem evangeliet skulle Guds retfærdighed derimod fremstilles i al sin herlighed, særligt efter Kristi død og opstandelse, da Ånden blev udgydt over apostlene fra Det høje. Da skulle Ånden overbevise verden om den retfærdighed vi fik ved at Kristus gik til Faderen (Joh. 16:10). Dette var et så væsentligt emne i apostlenes forkyndelse, at deres embede ret og slet blev kaldt "retfærdighedens tjeneste" (2. Kor. 3:9). For selv om de ikke altid brugte udtrykket "retfærdighed," så var Kristi stedfortrædende altid liv, død og opstandelse, hovedemnet i al deres forkyndelse (1. Kor. 2:2).

Uden loven. Paulus vil her sige: Det er gennem loven I stadig søger at opnå jeres retfærdighed. Men den kan på ingen måde hjælpe jer i dette. Den kan ikke engang bidrage til at I får åbenbaret hvad den rette retfærdighed er. Den er nemlig "Guds retfærdighed," og er totalt uafhængig af nogen som helst lydighed overfor loven, stor eller lille, fra vor side. Og eftersom Guds retfærdighed er en fuldkommen opfyldelse af alt det loven kræver, så kommer det selvfølgelig ikke på tale at "lægge nogen lydighed til" fra vor side. Vor himmelske Far var ikke tilfreds med noget mindre end sin enbårne Søns fuldkomne retfærdighed. Da er det let at forstå at han ikke accepterer noget bidrag, nogen tilføjelse fra vor side.

Paulus har stærke udtalelser om dette: "Er retfærdighed at få ved loven, da er Kristus altså død forgæves" (Gal. 2:21). "Uden loven" betyder altså at det var udelukket at menneskene kunne bidrage noget til Guds retfærdighed. Ikke engang de troendes *nye* lydighed skal kunne bidrage i dette, for den vil altid være ufuldkommen. "Kristi retfærdighed måtte ikke bare skjule al vor synd, men også vore bedste gerninger"

(Luther). Det er ikke nødvendigt at diskutere om apostelen her sigter til den moralske eller den ceremoniale lov. Det han har sagt, gælder hele Guds lov, hele mennesket lovydighed. For her stiller han egentlig alle menneskets gerninger, og Guds retfærdighed, op mod hinanden. Kristus har "fuldført al retfærdighed" (Matt. 3:15). Menneskets, lovbryderens, delagtighed var helt og holdent udelukket, når det gjaldt den store og høje opgave som Sønnen blev indviet og sendt til: Menneskets retfærdiggørelse.

Men apostelen går videre, og forklarer sig endnu tydeligere når han siger:

22: "Det er Guds retfærdighed ved tro på Jesus Kristus, til alle og for alle som tror. - For der er ingen forskel.

For at hindre en mulig misforståelse, af *hvilken* Guds retfærdighed det er han har sigtet til i ordene foran, tilføjer Paulus nu dette: *Det er Guds retfærdighed ved tro på Jesus Kristus.* Her skulle al uvished og tvist dermed være afskåret. Det han taler om, er den retfærdighed vi får "ved troen på Jesus Kristus."

Men derudover får vi her svar på et andet vigtigt spørgsmål. Nådesøgende sjæle som har hørt meget om Guds frelsende retfærdighed, har ofte et vigtigt spørgsmål på hjerte: Hvordan og hvornår får jeg da denne Guds retfærdighed? Her ser du altså svaret. Og det er det samme svar som hele Skriften giver. Her står det at Guds retfærdighed kommer gennem troen på Jesus Kristus. Guds retfærdighed, siger Paulus, kommer *til alle og over alle som tror.* Dette er altså Guds svar. Hvordan du end føler eller oplever det i dit hjerte, så står Guds svar klart gennem hele Skriften: "Den som tror," "ved tro," "af tro," "tro på Herren Jesus" o.s.v.

Men så rejser der sig et nyt spørgsmål: Troen, hvad er det? Hvad menes der med at tro på Jesus Kristus? Du får aldrig noget sikrere svar på dette spørgsmål, eller nogen bedre beskrivelse af den saliggørende tro, end når du lægger mærke til de steder i Bibelen hvor Kristus selv giver mennesker vidnesbyrd om at de har en saliggørende tro. Se på alle de steder hvor Jesus siger: "Din tro har frelst dig," eller lignende. Når du lægger mærke til hvilke mennesker som fik dette vidnesbyrd, og hvad der kendetegnede dem, så ser du hvad en saliggørende tro er. Hos alle disse vil du finde det samme kendetegn: De var alle syndere som havde erfaret, med alt det de havde slidt under loven, kunne de ikke blive retfærdige og finde fred. Tværtimod var de bare blevet endnu mere ulykkelige og rådløse. Men nu havde de hørt evangeliet om Kristus. Derfor kom de til ham og søgte uforskyldt nåde.

Folk var kendt med lovens og profeternes vidnesbyrd om Kristus. Senere kom også døberen Johannes og pegede på Guds lam. Og så trådte Kristus og hans apostle frem og forkyndte evangeliet. Men alt dette havde ikke nogen som helst indvirkning på dem som havde trøst i sin egen retfærdighed. Bare åbenbare syndere, som gik der rådløse, blev tiltrukket af Kristi liflige duft. Og da sket det Johannes siger: "Men alle dem som tog imod ham, dem gav han ret til at blive Guds børn, de som tror på hans navn" (Joh. 1:12). Gennem en sådan tro blev disse nye mennesker, nu helt forvandlet i hjerte og sind. De var "født af Gud" (vers 13), og det gjorde at de gennem hele sit liv holdt sig til Kristus, og blev hans efterfølgere.

Gennem hele Skriften finder du vidnesbyrd om hvordan dette sker. Og ud fra dette ved du hvad den frelsende tro er: Ikke at du bare holder det for sandt og kan tale om det. Men at du erfarer en syndenød. Du har opgivet alle dine egne forsøg på at omvende dig. Du er fortvivlet over hvor mangelfuld din anger, din bøn, din gudsfrygt o.s.v., er. I denne din tilstand har evangeliet om Kristus, og Guds retfærdighed i ham, så indtaget dig. Nu ser du at du ikke kan bjerge dig selv uden denne Guds retfærdighed. Nu har du fået et hjerte som hungrer og tørster efter denne nåde. Og nu kan du også tro og tage imod den. Du får en inderlig trøst, glæde, kærlighed, lyst til Guds lov, en tillidsfuld barnets ånd som nu råber "Abba, kære Fader!" Når det så på ny kan ske, at du ikke rigtig kan tro at du ejer Guds nåde, da bliver du mismodig, og hungrer og tørster igen efter nåden. Når du har det på den måde, da er du jo et helt andet menneske end alle de vantrø (2. Kor. 5:17).

Sådan er den frelsende tro. Nu har du lyst til Guds lov, og al synd er en plage. I alle forhold vil du være hellig. Alligevel kan det udvikle sig meget forskelligt videre i livet, så du til tider kan komme til at skribe af angst i din ånd, og er nær på at fortvivle. Ind i mellem føler du dig helt kold og død. Men gennem alt dette er du stadigvæk retfærdig i Kristus, med selve Guds retfærdighed, - bare ved denne tro på Kristus, sådan som vi har skildret den. Vor retfærdighed i ham kaldes derfor her en "retfærdighed ved tro på Jesus Kristus," og i kap. 4:11: "Den retfærdighed af tro." Den kaldes aldrig nogen anden nådegaves retfærdighed, f.eks. omvendelsens retfærdighed, ydmyghedens retfærdighed, kærlighedens retfærdighed. Nej, bare "retfærdigheden af tro." Dermed står det klart at retfærdigheden ikke er opstået gennem nogen Åndens frugter, men er Guds Søns egen retfærdighed, som vi bare kan modtage ved tro. Den består dermed heller ikke af selve troen. Men den kaldes "retfærdigheden af tro" fordi vi modtager den ved troen.

Denne retfærdighed er kommet *til alle*, - d.v.s. den tilbydes alle (Mark. 16:15) - *og over alle som tror*. Ordet "over" står i sammenhængen "over alle som tror," og antyder at selv om retfærdigheden kommer gennem evangeliet *til alle*, så er det bare dem som tror, som får del i den. Den ligesom sænker sig over dem. Kristi retfærdighed er den retfærdighed han selv levede ud gennem sit liv, sin død og opstandelse. Derfor kan den ikke være *i* de troende, på samme måde som helliggørelsen virkes i os, men er "over alle som tror." Og apostelen siger altså "over *alle* som tror" - hvem du end er, ung eller gammel synder, stor eller lille, med mere eller mindre syndenød, anger, bøn og tro -

Bare du er kommet der hen at du ikke kan reddes uden Kristus og hans nåde, at du sådan i det mindste holder fast på ham med en hungrende tro, - så er Guds retfærdighed sænket over dig. Du er sat fri, retfærdiggjort og frelst fra alle dine synder. For her står: "*Over alle - alle - alle, som tror.*" Læg altid godt mærke til dette ord "alle," for da må det jo omfatte dig også! Og nu må du da fryde dig -, ja, fryde dig og takke, og give Ham æren. Hvis du til daglig virkelig gør dette, da skal han nok stadig øge din tro. Men det vil måske ske på en måde du ikke havde ventet, for at du skal lære hvor nødvendigt det er at bede disciplenes bøn til Herren: "Øg vor tro!"

For der er ingen forskel. Disse ord virker meget forskellig på mennesker. For nogen er de meget stødende. For andre derimod særdeles trøsterige. Her forstærker Paulus grundlaget for det to gange gentagne ord "alle." Han talte jo om "Guds retfærdighed til alle og over alle som tror." Og nu tilføjer han altså: "For der er ingen forskel, alle har syndet, og de bliver retfærdiggjort uforskyldt," - når de tror på Kristus. I begge disse forhold, både når det gælder vor dom stillet overfor Guds lov, og vor adgang til Guds retfærdighed, så er der *ingen forskel* mellem de ellers forskellige mennesker (jvf. Vers 29 og 30, og kap. 10:12). Det er netop dette Paulus så udførligt har vist i de to første kapitler, og første halvdel af dette tredje kapitel. Og nu gentager han på ny i det følgende, kortfattet, årsagen til dette:

23 og 24: Alle har syndet og står uden ære for Gud. Og de bliver retfærdiggjort uforskyldt af hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus.

Alle har syndet. Og så snart én har syndet, da er han straks dømt af loven, straks under dommen, blandt dødsdømte. Dette er uanset syndens størrelse og mængde, sådan som vi tidligere har set fra Skriftens ord: "Forbandet er hver den som ikke holder fast ved alt det som står skrevet i lovens bog, sådan at han gør det" (Gal. 3:10). Tidligere i kapitlet har Paulus også vist fra andre steder i Skriften at "der er ikke én retfærdig, ikke en eneste." Derfor er vi alle overfor lovens dom, uden undtagelse, forbandet. I dette er vi alle lige, "der er ingen forskel, alle har syndet"

Og står uden ære for Gud.* Ære eller berømmelse overfor Gud kan bare opnås gennem en fuldkommen opfyldelse af hans lov. Men fordi ingen kan opfylde loven, så er der heller ikke nogen som kan opnå lønnen. Dermed står du, som sagt, overfor loven dømt som en overtræder, en lovbrøder. I dette er alle mennesker lige. Når det altså gælder vor egen værdighed ind for Gud, bliver det bare som Paulus siger det: "Der er ingen forskel."

*Grundtekstens ord, *hystereistai*, betyder egentlig "at blive liggende efter i løbet." I kap. 9 taler Paulus om det folk som ejede alle nådens midler, nemlig jøderne. Han siger at "de som søgte retfærdighedens lov, kom ikke frem til denne lov" (vers 31). I sit løb og stræb for at være Gud velbehagelig, så var de kommet til kort. Det er det grundteksten vil sige. Og at ordene *doxa tu Teu*, Guds ære, må opfattes som den ære Gud giver, er også klart bl.a. af sammenhængen.

Men at dette kan være vor tilstand, det er der ingen som får til at stemme med virkeligheden. Én synes da bestemt han er bedre end mange andre, ja måske bedre end alle andre. En anden synes at ind for Gud er han værre end andre, og kan derfor ikke se at disse ord stemmer. Og et og samme menneske kan opleve den ene af disse tilstande i én periode, og den anden situation til en anden tid. Forblindelsen er meget stor. Én tid oplever man at dette ord ret og slet er skændigt, for groft. Man ved jo med sig selv hvordan man under stor kamp afstod fra synder som hele verden for øvrigt levede i. Man har da i årevis, ved brug af alle nådens midler, kæmpet og arbejdet for at stå imod al ugudelighed. Skulle man da nu dømmes ligesom dem som har levet sit frie syndeliv? Det ville da være urimeligt, ja ret og slet forargelig tale. Da kunne man fristes til at svare, at det jo havde været bedre om man havde levet frit i synden som de andre, - hvis der alligevel ikke er nogen som helst forskel. Hvorfor skulle jeg da afstå fra syndens lyster? Sådan knurrer gerningshelgener altid overfor denne besynderlige Guds dom (Luk. 15:28-30 og Matt. 20:11-12).

Men når de samme mennesker gennem Guds nåde bliver mere opvakt, da begynder de ikke bare at se på ydre gerninger. Da begynder de også at kæmpe mod hjertets ondskab, mod hver egennyttig tanke, hver mindste ligegyldighed overfor Gud og sin næste, o.s.v. Nu ønsker de hvert øjeblik at være hellige ind for Guds ansigt. Og ved Kristi kors ser de hvordan de i al evighed burde elske og prise en sådan kærlighed som

lider der, bløder og dør. Ja, da kan det ske at de i fuldt alvor synes at der ikke kan findes mennesker som er så gennemfordærvet som dem, så fuld af ondskab, hykleri, ligegyldighed, ustadighed og hårdhed i hjertet - ja, alt som kunne nævnes. Da siger de - men med omvendt fortegn: Det kan ikke stemme at her ikke skulle være nogen forskel. Jeg ved jo at jeg er så fuld af alt ondt, at intet menneske kan være så syndigt som jeg er.

Men hvordan skal dette så egentlig forstås? Rigtignok er det klart at ingen er uden synd. Men uanset hvordan vi nu ser på os selv, så er det jo lidt urimeligt at her ikke skulle være nogen forskel. Vi ser jo med vore egne øjne at forskellen tværtimod er ganske stor. Den ene lever frit i al mulig synd. Den anden lever hver dag et gudfrygtigt liv. Svar: Læg vel mærke til sammenhængen, hvad spørgsmålet drejer sig om. Det er vor retfærdighed ind for Gud det hele drejer sig om. Om "ære" i spørgsmålet om at blive salig. Det er bare i dette spørgsmål al forskel på større eller mindre synder ophører. Når det igen er et spørgsmål om det som afhænger af vore gerninger, f.eks. forskellige grader af salighed eller fordømmelse, da siger Skriften udtrykkeligt at der er en forskel. Da tales der om "tåleligere" og værre, og på den anden side at "stjerne skiller sig fra stjerne i glans" (Dan. 12:3, 1. Kor. 15:41, Matt. 11:21-24). Men så snart det drejer sig om vor retfærdighed og "ære" ind for Gud, som her, (vers 23,27 og kap. 4,2), da er der straks "ingen forskel." For da er der ingen menneskers gerninger som slår til. Da er vi alle så fjernt fra retfærdighed, at al indbyrdes forskel forsvinder.

Hør en lignelse (af dr. Chalmers) om dette: Når vi taler om ujævnheder på jorden, så siger vi at der er stor forskel mellem de højeste tinder og de dybeste dale. Men så snart vi taler om jordens afstand fra solen, da regner vi ikke længere med disse ujævnheder på jorden. Da siger vi ikke: Fra solen til bjergtinderne er der så og så langt, og fra solen til dalbundene er der så og så langt. Nej, da siger vi at afstanden er så ufattelig at disse ujævnheder på jorden ikke virker ind i det hele taget, "der er ingen forskel." På samme måde er det her nede: Mellem mennesker sandt og vist stor forskel når det gælder synd og fromhed. Men når det bedste står så uendelig langt fra nogen retfærdighed, da bliver det ind for Herren, og i spørgsmålet om at være værdig til himmelen, "ingen forskel."

Hvis vi forestiller os et fængsel med en flok dødsdømte, hvor alle er banditter, mordere, røvere o.s.v. Skulle disse så begynde at diskutere hvem af dem som ville være værdig til en æresplads ved siden af kongen? Da ville vi jo sige: I er alle sammen bare værdige til et rettersted, der er ingen forskel. Netop sådan står det til når vi taler om hvorvidt noget menneske har fortrin i spørgsmålet om retfærdighed ind for Gud. Vi er alle sammen store lovbrudere, som dagligt synder mod Guds største bud. De mest alvorlige og helliggjorte kristne må jo hver dag bede om forladelse, og føler sig bare værdig til Guds vrede, om han skulle dømme dem efter sin lov.

Selvfølgelig findes der dem som synes at de nok er lidt bedre end som så. De bilder sig ind at de ved nådens midler, gennem megen bøn, tro, gennem vågenhed og alvor er kommet der hen at de ikke skal ligestilles med andre skrøbelige kristne. De er selv blevet en hellig slægt. Men disse er bedraget af slangen. For om de havde været ædru og vågne, så skulle de vide det den hellige David kendte til da han bad: "Gå ikke i rette med mig, din tjener! For ingen som lever er retfærdig for dit åsyn." Og når det gælder de uomvendte mennesker, så er selv deres bedste gerninger bare synd og hykleri, fordi deres hjerter ikke har det ret med Herren i tro og kærlighed.

Der kan være stor forskel på mennesker. De kan holde en høj moral, være ædle og ærbare borgere af landet. De kan være samvittighedsfuldt optaget med sine menneskelige pligter. De kan til og med have "nidkærlighed for Gud, men uden den rette forstand," for de "søger at grundlægge sin egen retfærdighed." Eller de kan være frække spottere som lever frit i alle mulige synder og laster. Uanset, i begge kategorier står de alle under samme Guds dom (Gal. 3:10), og behøver begge den samme nåde. Og nåden tilbydes dem også begge ligeligt, og skænkes dem begge lige frit, når de søger den ved Kristi fødder. En gammel Guds mand synger sådan om dette:

Al den største dyd og ære
som stod fast i syndens storm,
og den største gudløshed
bare tjente helveds orm,
måtte samme nåde finde
om de skulle himlen vinde.

Den som mere end tyve år
under Moses havde slidt,
mange trællens bitre tårer
over kinden trillet tit,

måtte i sin vantro lide.
Røver'n frelstes ved hans side.

Den som pløjede mange bøger,
var en aktiv, lærte mange.
Og en ussel, udhængt synder
dømt af alle, mange gange.
Begge må de, lige usle,
sammen ned på knæ for nåde.

Den som ved sit ord, sit værk,
her har såret Herrens små.
Den som Jesu lille flok
mangen gang har få't velsigne.
Begge må for Herren ligge,
sammen bare nåde tigge.

Og de bliver retfærdiggjort uforskyldt af hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus. Ligesom de alle er lige uværdige syndere, så bliver de også alle lige uforskyldt benådet og retfærdiggjort. Der er ingen forskel. Højlovet være Herrens navn! De største syndere bliver retfærdiggjort udelukkende ved forløsningen i Kristus Jesus. Priset være hans navn!

Retfærdiggjort. Hvad det er Paulus lægger i ordet "retfærdiggjort," kan man se af kap. 8:33. Der siger han indirekte at den som er retfærdiggjort ikke kan "anklages." Der er ikke noget som kan påtales hos dette menneske. Og det er ind for Gud at han er så retfærdig og ustraffelig. Paulus siger: "Hvem vil anklage Guds udvalgte? Gud er den som retfærdiggør." Retfærdiggjort kalder vi sædvanligvis det menneske som af domstolen, efter en rettergang, er blevet frikendt fra al skyld eller delagtighed i den ugerning han var tiltalt for.

Retfærdiggørelsen er en sådan dømsafgørelse. Den Gud har retfærdiggjort er så totalt frifundet for al skyld ind for loven, som om det aldrig skulle have fandtes nogen synd i hele hans væsen. Egentlig bliver han dømt som om han var Kristus - altså hellig, ren og fuldkommen som Kristus.

Vi kender jo hemmeligheden - retfærdiggørelsens hemmelighed er den at det er Kristi retfærdighed som tilregnes synderen, - fordi hans synder, i lighed med hele verdens synd, blev tilregnet Kristus. Ordet siger: "Ham som ikke kendte til synd, har Gud gjort til synd for os, for at vi i ham skal blive retfærdige for Gud" (2. Kor. 5:21).

Uforskyldt. En sådan retfærdiggørelse, siger Paulus, den er alle troendes, uforskyldt. Grundtekstens ord betyder "for intet," "uforskyldt," eller egentlig "som gave." Åh, hvilket dyrebart ord! Vi bliver retfærdiggjort uforskyldt, som gave! "Gud har givet os evigt liv." På samme måde som Gud skabte os og gav os livsvilkår, uden at vi i det hele taget havde bedt ham om det, så har han lige så frit og uforskyldt givet os det evige liv. Ordet *dorean*, som gave, for intet, uforskyldt, forekommer ofte i Skriften når det gælder det livsvigtige spørgsmål om vor frelse. Kristus siger: "Jeg vil give den tørstige at drikke af livets vand uforskyldt" (Åb. 21:6). Og videre: "den som tørster, han må komme! Og den som vil, han må tage livets vand uforskyldt" (Åb. 22:17). Det samme siger Herrens Ånd tidligt gennem profeten: "Nu vel, alle I som tørster, kom til vandene! Og I som ingen penge har, kom, køb og et, ja kom, køb uden penge og uden betaling vin og mælk" (Esajas 55:1). For intet, uden penge - og for intet, uden betaling, og at Gud heller ikke gør dette mod at få nogen betaling en gang i fremtiden -!

Sådan taler Skriften om vor benådning. Du står der uden noget som helst godt. Du har ingenting af alt det du burde have. Du har ingen ret anger, bøn, eller omvendelsestrang. Ikke en gang en virkelig alvorlig vilje. Og i tillæg til al denne din elendighed, så er du desuden letsindig og selvsikker. Du føler dig hård og fuld af al mulig ugudelighed i hjertet. Hvordan kan Gud da være nådig mod mig? siger du. Det ville være helt utænkeligt. Nej, det sker så vist ikke på grund af din egen værdighed. I sandhed har en anden måttet stå frem i dit sted. Om *du* får nåden "uforskyldt," "for intet," så blev det ikke tilvejebragt for intet -, men for en andens, den enes lydigheds skyld. Du har kostet en anden ganske meget. Men derfor skal du nu få det uforskyldt. Det skal ikke koste dig noget. Du skal få det "uden penge og uden betaling." "Du skal komme din færd i hu og skamme dig," og i din fattigdoms ydmyghed ikke holde op med at lovprise ham som har gjort noget sådant.

Af hans nåde - d.v.s. af Guds nåde. Dette er baggrunden og selve kilden til alt det Gud har gjort fra tidernes morgen og til denne dag, og endnu dagligt virker til vor frelse. Det er Guds nåde, Guds egen viljes frie nåde

og faderlige hjertelag. "For sådan har Gud elsket verden." Det er umuligt at finde nogen anden baggrund, end bare Guds egen frie og evige kærlighed. Gud gør alt for sin egen skyld. Der er ikke noget godt hos menneskene, ingen anger eller bøn som har påvirket Gud så han gjorde dette. "Men Gud, som er rig på miskundhed, har på grund af sin store kærlighed som han elsket os med, gjort os levende med Kristus." "Vi som var døde ved vore overtrædelser" (Ef. 2:4-5), "da vi var fjender" (Rom. 5:10). Ja, "udvalgt os i Kristus før verdens grundvold blev lagt," og "forud bestemt os til at få barnekår," "efter sin frie viljes råd," "efter hans fortsæt som sætter alt i værk efter sin viljes råd" (Ef. 1:4,5,11). Sådanne ord taler Skriften om Gud. Og det er dette som ligger i ordene: "Af hans nåde."

Men en synder har overtrådt loven. Synderen kan dermed ikke blive frelst uden at der er foregået en soning i forhold til den lov han har krænket, og overfor Guds retfærdighed i håndhævelse af loven, så dens bud og dommer kunne stå urokkelige, og overholdes. Så måtte den guddommelige nåde også have en måde og et middel for at både respekten for loven, og synderes frelse, kunne forenes. Dette er det Paulus nu vil tale om.

Ved forløsningen i Kristus Jesus. Ordet *apolytrosis*, genløsning, forløsning, blev egentlig brugt når det gjaldt at købe krigsfanger eller slaver fri, for løsepenge eller en købesum som de var blevet enige om. Et sådant ord er det altså Skriften bruger om vor forløsning gennem Kristus. Da forstår vi hvordan det stod til med os. Men da forstår vi også hvad det var vor Herre Kristus gjorde. Menneskene havde sat sig op imod Gud, men var af den grund også faldet under hans hellige vrede, og under dommen af hans lov. I sin uendelige barmhjertighed har Gud så sat sin egen Søn i de skyldiges sted, og lagt den straf de var dømt til, på ham, så han skulle lide og dø for deres synder - "en retfærdig for uretfærdige" - for at forsone dem med Gud. Den guddommelige retfærdighed krævede liv for deres liv. "Uden at blod bliver udgydt, bliver synd ikke tilgivet." Sådan lød dommen.

Om denne dyrebare løsesum siger Kristus klart og tydeligt at "Menneskesønnen er kommet for at give sit liv som løsesum i manges sted" (Matt. 20:28). Og videre: "Mit blod, som udgydes for mange til syndernes forladelse" (Matt. 26:28). Så siger Paulus også: "I ham har vi forløsningen ved hans blod, syndernes forladelse (Ef. 1:7 og Kol. 1:14). Det samme udtaler Peter: "For I ved at det ikke var med forgængelige ting, med sølv eller guld, I blev købt fri... men med Kristi dyrebare blod, som blodet af et fejlfrit og lydefrit lam" (1. Pet. 1:18-19). De ældste synger for Lammet i himmelen om den samme forløsning og løsesum: "Værdig er du til at tage imod bogen og åbne seglene på den, fordi du blev slagtet og med dit blod købte os til Gud" (Åb. 5:9).

I 3. Mos. 25:47-55 finder vi en omstændelig forordning om hvordan det skulle foregå når en israelit havde været solgt til en fremmed, og så skulle købes fri. "Han skal kunne løses ud efter at han har solgt sig." Og det skulle foregå ved at "en af hans brødre skal løse ham ud." Hvis ikke det skete, kunne nogen i hans nærmeste slægt løse ham ud, "Eller om han får råd til det, da skal han løse sig selv ud." Gennem vor forløsning fra den fremmede overmagt: Synden, døden og djævelen, opfyldes denne forordning. Blandt Adams børn fandtes ingen som var i stand til at løse sig selv eller nogen anden fra denne overmagt. "En mand kan ikke udløse en bror, han kan ikke give Gud løsepenge for ham - for udløsning af deres sjæl er for dyr, og han må afstå fra det til evig tid" (Salme 49:8-9). Hvert eneste menneske var selv en fange under syndens og lovens forbandelse. Det var umuligt at vi kunne være blevet løst fra et sådant fangenskab, om ikke en som var stærkere var kommet. Han, Den Velsignedes Søn, havde fra evighed af påtaget sig at genløse de faldne og fortabte børn. Han, og bare han, var i stand til at gøre det.

Det var "en af hans brødre"- eller nærmeste slægting - som skulle løskøbe den som var solgt. For at også dette skulle fuldbyrdes efter loven, så kom han til verden som en af os, blev virkelig vor bror og slægting, og påtog sig sine fattige og solgte slægtinges skyld. Han var så fuldstændig "under loven" (Gal. 4:4), og bundet i vore synder (Esajas 53), som om han selv havde begået dem alle sammen. I Salme 22:7, 40:13, 41:5, 69:6 kalder Kristus gennem David, vor synd og syndeskyld for sin: "Mine misgerninger har grebet mig," "jeg har syndet mod dig" o.s.v. Og vi ser tydeligt af teksten for øvrigt i disse salmer, at det er Kristus som udtaler dette. Derfor var det at han også måtte lide syndens fortjente løn, og se sin Far vende sig bort fra ham. Men dermed betalte han også al vor skyld, fra den største til den mindste, og vandt en evig forløsning for os. Som vi ser i nævnte 3. Mos., så er der også forordning om forløsning af ejendom som tidligere, på grund af skyld/gæld, er gået tabt for Israel. Overensstemmende med den har vor Forløser da også ikke bare forløst/købt os selv tilbage, men også vor tabte arv til det evige liv og alle himlens skatte.

Opsummér dette, og tænk nøje over hvad forløsningen i Kristus indebærer! Ved sin lidelse og død på forbandelsens træ, har han ikke bare løst os fra lovens forbandelse, sådan at ingen synd skal kunne fordømme os (Gal. 3:13), og fra døden, sådan at vi ikke skal forblive i dens vold (Heb. 2:14,15, 1. Kor. 15:54-55, 2. Tim. 1:10), og fra djævelens rettighed over os til et dødens offer (Esajas 49:25). Men ved sin fuldkomne lydighed har han også på ny givet os alt det Guds venskab som menneskene ejede før faldet, og dermed barneret hos Gud, Den Hellige Ånds gave, og evig herlighed i himmelen (Rom. 8:1,4,17,18,31,32).

Nu siger Paulus at gennem denne forløsning i Kristus bliver vi *retfærdiggjort*. Her kan vi igen se hvad det er som udgør vor retfærdighed ind for Gud. Den består i det Kristus selv, i egen person gjorde for os da han var på jorden, for at han gennem sit liv og sin lidelse i vort sted skulle fuldbyrde loven. Dette er udtalt så tydeligt og klart i profeternes og apostlenes skrifter, på dette punkt har alle evangeliske kristne og kirkesamfund set én og samme guddommelige sandhed. Enhver som i guds frygt er søgt ind for Herrens åsyn for at finde dette ordets egen mening, har alle sammen fået at se, at hvis man forudsætter at intet kød kan blive retfærdigt gennem lovens gerninger, og hvis man forudsætter at Gud har givet os sin Søn under loven, så er det bare gennem hans lydighed vi kan blive retfærdiggjort. Derfor har alle evangeliske kirker også på dette punkt sammenfaldende tro og bekendelse.

Vi skal bare nævne nogle eksempler på dette her. F.eks. lyder én kirkes* bekendelse sådan: "Ved ordet at retfærdiggøre betegner apostelen det at frikende fra al skyld og straf, og erklære for retfærdig. Jesu Kristi egen retfærdighed tilregnes de troende. Vor frelser er belastet med verdens synder. Han har borttaget deres skyld og straf. Han har tilfredsstillet det guddommelige retfærdigheds-krav. Det er udelukkende på grund af Jesu Kristi død og opstandelse, at Gud vender sig i miskundhed mod os, ikke tilregner os vore synder, men i stedet tilregner os sin Søns retfærdighed som om den var vor egen. Og fra den stund er vi ikke bare rensset fra vore synder, men også i tillæg iklædt Kristi retfærdighed, og derved for altid frie fra vore synders straf, fra døden og fordømmelsen, og regnet for retfærdige og det evige livs arvinger."

En anden kirkes** bekendelse siger: "Retfærdiggørelsen er ikke noget menneskes værk, men Guds. For det er ikke noget menneske som hverken helt eller delvis kan gøre sig selv retfærdig. Det ville være den største formastelighed og blindhed som Antikrist kunne få bildt os ind, at tro at et menneske selv, gennem noget eget værk, kunne rense sig fra sine synder og gøre sig retfærdig. Retfærdiggørelsen er dermed et værk udelukkende af Gud, og er ikke noget vi giver ham, men som vi modtager af ham, af hans frie barmhjertighed, gennem hans elskede Søns, vor Forløser og Frelseres fortjeneste alene. Men når vi nu lærer at vi bliver retfærdiggjort ved tro alene, så er den rette mening dermed ikke at denne vor handling *at vi tror* på Kristus, d.v.s. selve troen, retfærdiggør os eller fortjener vor retfærdiggørelse (for det ville i så fald igen være at sige at retfærdiggørelsen var grundet på nogen handling eller dyd som fandtes hos os). Nej, den rette mening er at om vi end hører Guds ord og tror det, om end der hos os findes både tro, håb, kærlighed, helliggørelse, anger, guds frygt, afsky fra synden, og vi gør mange gode gerninger - så må vi alligevel bekende at alt dette, troen, håbet, kærligheden og alle dyderne, enten det nu er noget vi har gjort, eller nogen sinde kommer til at gøre, alt sammen er sager som er alt for svage, utilstrækkelige og ufuldkomne til at fortjene syndernes forladelse og retfærdiggørelse. Derfor må vi have vor eneste trøst i Guds barmhjertighed og det offer som vor ypperstepræst og frelser, Guds Søn, én gang for alle bar frem for os på korset. Denne lære har alle ældre og nyere Kristi tjenere med én mund bekendt. Denne lære ophøjer og fremmer Kristi ære, og slår al menneskelig berømmelse ned. Og den som ikke bekender denne lære må ikke regnes som en kristen, og som en som vil fremme Kristi ære, men som en modstander af Kristus og hans evangelium."

En tredje Kristi forsamlings*** bekendelse lyder sådan: "Gud retfærdiggør os frit af nåde. Ikke gennem at indgyde retfærdighed i os, men ved at forlade vore synder og regne vore personer som retfærdige - ikke på grund af noget som er virket i os eller gjort af os, men for Kristi skyld alene. Ikke ved at troen, den handling at vi tror, eller nogen anden evangelisk dyd, regnes som vor retfærdighed. Men gennem at tilregne os Kristi lydighed og fuldbragte værk, som vi gennem troen modtager - idet vi hele tiden bare hviler i hans retfærdighed."

*De evangeliske kirker i Schweiz.

**Englands statskirke.

***Westminster-menigheden. - (Oversættes kommentar: Men, dette var bekendelser disse kirker havde i 1850-tallet -!)

På denne måde har Kristi forsamlinger over alt på jorden en og samme tro i denne store hovedlære. Og det er ganske bemærkelsesværdig at vi i den offentlige bekendelse til alle disse kristne menigheder, ser det fremhævet, som også Luther så eftertrykkeligt gjorde, at vor retfærdighed ind for Gud ikke består i noget nådens værk i vore hjerter, i troen, eller i noget som helst andet som Gud har virket i os, men er helt udenfor os - i Kristi egen retfærdighed. Det er dette vi aldrig rigtig kan tro og holde fast på. For det står som en temmelig usandsynlig retfærdighed for mig, at jeg skal være retfærdig ind for Gud på en sådan måde at i mig selv findes det absolut ikke noget som helst som tilfredsstiller Gud. Ingen gerning, ingen egenskab, "ikke så meget som en tanke" (Luther). Men at min retfærdighed i stedet helt og holdent skal bestå i det som Kristus har gjort og er for mig*.

*Se Luthers kommentar til Joh. 16,10, Evangelie Postiller 2. juledag samt 19. søndag efter Trinitatis, og særskilt Augsburgske bekendelse, apologi, artikel Retfærdiggørelsen m.fl. steder.

Men netop derfor er det jo at vor retfærdighed er så fuldt ud fuldkommen, sådan at vi ind for Guds øjne er ret og slet "ophøjede" (Salme 89:17), "er jo helt ren" (Joh. 13:10), er "hellige og ulastelige og ustraffelige" (Kol. 1:22). For hvis retfærdigheden havde bestået i noget som var *i os*, så havde der straks været mangler ved den, og den kunne aldrig være blevet fuldkommen. Men nu består den så helt og holdent bare i Kristi retfærdighed, at Herren selv kunne sige til sine skrøbelige disciple: "Den som er badet.. er jo helt ren." Ligeså siger Paulus også: "Så er der da nu ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus." En så fuldkommen retfærdighed ville vi ikke kunne opnå, hvis den i nogen som helst grad skulle bestå af noget nådens værk *i os*.

Luther siger: "Jeg kan aldrig få troen ren og sagen klar, uden at jeg forestiller mig at jeg selv står uden noget som helst nådens værk i sjælen, - uden helliggørelse, anger og tro -, og har al min trøst udelukkende i Kristus, at han har gjort, og fortsat gør, alting for mig."

Tænk derfor altid over dette: Vor retfærdighed er fuldkommen, just fordi den bare er i Kristus. Lovet være Herren, vor retfærdiggørelse er et fuldkomment værk! Og gennem dette er vi erklæret fri, ikke bare fra alle de synder vi *har* gjort, men også fra tilregnelsen af den synd som endnu bor i vort kød, og fortsat, under vandringen, kan komme til at bryde ud. Men det Gud har udrettet, det holder. Er Kristus gjort til synd for os, så havde det sit konkrete mål, i sandhed som apostelen siger: "For at vi i ham skal blive retfærdige for Gud" (På svensk: At vi skulle være Guds retfærdighed i ham).

25 og 26: Ham stillede Gud til skue i hans blod som en nådestol ved troen, for at vise sin retfærdighed, fordi han i sin langmodighed havde båret over med de synder som før var gjort. Ved dette ville Gud vise sin retfærdighed i den tid som nu er, så han kunne være retfærdig og retfærdiggøre den som har troen på Jesus (svensk: den som er af Jesu tro).

Ham stillede Gud til skue i hans blod som en nådestol. "Stillede til skue" er et tydeligt udtryk for at Guds hensigt var at holde noget så synligt frem at alle kunne se det. Gud har ikke bare givet sin Søn, men også for alles øjne stillet ham til skue i hans blod som en nådestol (svensk: et forsoningsoffer), på samme måde som slangen i ørkenen blev sat på en stang, så alle kunne se ham. Og apostelen bruger dette udtryk "stillet til skue," fordi hans hensigt på dette sted netop er at tale om hvordan Gud "offentligt," d.v.s. overfor hele verden, ville fremvise Guds retfærdighed i og med vor benådning.

I hans blod, i hans eget blod. Denne ypperstepræst var også selv offeret, sådan som vi læser i Heb. 9:12: "med sit eget blod gik han ind i helligdommen én gang for alle, og fandt en evig forløsning." Når vi læser ordet "blod" skal vi selvfølgelig også huske på Kristi lidelse gennem hele hans jordiske liv. Men det er vidunderligt, det Skriften siger om selve blodet. Tænk på hele den store offertjeneste Gud havde påbudt, som et forbillede på det store forsoningsoffer/nådestolen i Kristus. Der var ingen ting det blev lagt så meget vægt på, som blodet. Skriften siger: "Efter loven bliver næsten alt rensset med blod. Og uden at blod bliver udgydt, bliver synd ikke tilgivet" (Heb. 9:22). Et bemærkelsesværdigt Herrens ord læser vi også i 3. Mos. 17:11: "Blodet er det som gør soning, fordi sjælen er i det."

I verset foran har Paulus sagt at vi bliver retfærdiggjort "ved forløsningen i Kristus Jesus." Det er denne forløsning/genløsning han nu forklarer grundigere, ved at sige at Gud har stillet sin Søn frem (til skue) *som en nådestol* (svensk: forsoningsoffer), for at vise sin retfærdighed, fordi han havde båret over med de synder som før, under Guds tålmodighed, var gjort. Nådestolen (2. Mos. 25) var låget på arken. I arken blev loven, de ti bud, opbevaret. Ligeså en krukke med manna, og Arons stav som havde blomstret. Arken var lavet af akacietræ, beklædt indvendig og udvendig med guld, og placeret i det allerhelligste i tabernaklet, "hvor bare ypperstepræsten gik ind, én gang om året, og da ikke uden blod som han bærer frem for sig selv og for folkets forseelser." Blodet blev stænket på nådestolen som var af rent guld. Ser du det herlige budskab i dette? Under vandringen skulle de i arken, bære med sig: Loven (de ti bud) og minderne om at vi har en underets Gud som sørger for alt det vi trænger til, først og fremmest åndelig mad (mannaen), og selv udpeger sine åndelige ledere (Arons stav). Men selv disse guddommelige vidnesbyrd, bl.a. loven, givet dem af Gud selv, var skjult af nådestolen (låget) i rent guld, hvor soningsblodet for folkets synder blev stænket.

*Ved troen**. Alene ved troen får vi del i al denne nåde, siger Paulus. D.v.s. ikke gennem nogen vor gerning eller fortjeneste. Bare ved at tage imod.

*Grundsproget viser tydeligt hvad midlet er, som vi modtager forløsningen ved. Ordene "i hans blod" hører tydeligt sammen med "som en nådestol," og hører altså ikke sammen med ordene "ved troen." Grundtekstens ord siger "gennem hans eget blod." Dermed viser det, som i Heb. 9:12, at på samme måde som forsoningsofferet i GT skete gennem dyrenes blod, så var Kristus et forsoningsoffer, en nådestol, gennem sit eget blod.

For at vise sin retfærdighed, fordi han i sin langmodighed havde båret over med de synder som før var gjort. Det han her mener med Guds retfærdighed, forklarer Paulus straks i vers 26, hvor han siger: "Ved dette ville

Gud vise sin retfærdighed i den tid som nu er, så han kunne være retfærdig og retfærdiggøre den som har troen på Jesus" (svensk: som er af Jesu tro). At Gud er retfærdig, samtidig med at det er ham som retfærdiggør dem som tror, det er denne Guds retfærdighed som skulle bevises ved at han stillede sin Søn til skue som en nådestol, et forsoningsoffer. Her er dermed "Guds retfærdighed" den retfærdighed han udøver i lovens håndhævelse (som dommer). På denne måde har vi her det herlige budskab om at Gud har givet sin Søn til en forsoning, en nådestol, til skue for alle mennesker og ånder, - så de kan se at det er i fuldkommen overensstemmelse med hans guddommelige retfærdighed (som dommer) i håndhævelse af loven, når han benåder syndere. At det ikke sker ved nogen eftergivelse overfor noget som helst ord i loven, men med baggrund i en fuldkommen opfyldelse af loven.

Når Gud ville vise sin retfærdighed gennem Kristi forsoning, så var der to forskellige forhold han ville belyse. For det første (vers 25): Guds langmodighed gennem Det gamle testaments tid. Eller som Paulus udtrykker det: "fordi han i sin langmodighed havde båret over med de synder som før var gjort." Det andet (vers 26) var at han i den tid som nu er, fuldkomment benåder og "retfærdiggør" de syndere som tror på Kristus. Det er disse to forhold Paulus tænker på i disse to vers. Når det gælder det første forhold, er det som om apostelen vil sige: Gud har i tidligere tider ikke mødt synderne med den fulde afstraffelse efter loven. For om Gud skulle have vist sin fulde dommerretfærdighed, og dømt menneskene sådan som de fortjente efter loven, så ville han have udryddet menneskene fra jorden. Ikke bare alle hedningefolk ville være blevet tilintetgjort, men også Israel. Men dette ville ikke have været i overensstemmelse med den frelsesplan Gud havde med hele menneskeheden, som lå skjult i hvordan Gud havde handlet med Israel. I al den tid som gik forud for Sønnens komme, synes hele verden at have hvilet i skyggen af Guds langmodighed.

Men når Kristus kom, skulle denne tålmodighedens tid være til ende. Da skulle det åbenbares hvad denne langmodighed var grundet på. Da skulle de se den guddommelige retfærdighed afkræve alle synderes straf efter loven, gennem den enbårne Søns blodige død på korset. Dermed vil Paulus sige til sine stolte jøder: I grunder jeres kødelige sikkerhed på et bedrag, en falsk tanke om Gud, som om han ikke skulle være så nøjeregnende, eftersom I ikke har set hans fuldkomne soningskrav over jer. Men i Kristi blodige død skulle I få hans fuldkomne retfærdighed at se. Og at han ikke har udslettet jer, det har også bare sin grund i den forsoning som var lovet. At dette er meningen med bibelordet, kan vi se af flere lignende ord fra apostlene, f.eks. Apg. 17:30, 14:15, Rom. 13:11-12.

Om det andet forhold siger Paulus: Ved dette ville Gud vise sin retfærdighed i den tid som nu er, så han kunne være retfærdig og retfærdiggøre den som har troen på Jesus" (svensk: den som er af Jesu tro). Her tales der om mere end bare overbærende langmodighed. Her kommer vi til det som er af bare nåde, at han gør den retfærdig som har troen på Jesus (som er af Jesu tro). Hvordan dette, at fuldkomment retfærdiggøre syndere, kan være guddommelig retfærdighed, det skulle Kristi grufulde og blodige død vise. Åh, hvilke frydefulde ord for vort hjerte vi finder her! Paulus siger at Herren Gud har stillet sin Søn til skue i hans eget blod, som en nådestol, for at alle skulle se retfærdigheden ved at han retfærdiggør de troende. Han har fremskaffet den forsoning loven kræver, for at han både kunne "være retfærdig og gøre den retfærdig som har troen på Jesus."

Havde han ikke fremskaffet en efter loven fuldkommen godtgørelse for alle vore synder, så havde han ikke kunnet retfærdiggøre syndere - og samtidig selv opretholde sin fuldkomne retfærdighed i håndhævelse af loven. For denne retfærdighed krævede at syndere skulle straffes, - ikke retfærdiggøres. Men nu er en forsoning sket efter loven. Da kan han "selv være retfærdig og gøre den retfærdig som er af Jesu tro," sådan som ordene i grundteksten bogstaveligt lyder. Råb af jubel, I himle! Råb med fryd, I jordens dybder! På denne måde sker synderes benådning helt i overensstemmelse med selve den guddommelige retfærdighed. Og var det ikke sådan, da kunne jeg ikke holde ud i troen på Guds nåde. Jeg ville altid tænke at Gud måtte blive træt af min uendelighed af synder.

Men nu har den store Herren Gud besluttet en evig frelsesplan, som er sådan at selve retfærdigheden kræver vor benådning. For det ville ikke være retfærdigt at afkræve soning to gange for samme skyld -! Er der sonet for vore synder med Jesu blod, så skal soning ikke kræves af os - så længe Gud er retfærdig, og ikke forkaster de løsepenge han selv har forordnet for vore synder (konf. 1. Joh. 1:9).

Guds retfærdighed i dette at syndere benådes og retfærdiggøres, er dermed fremstillet i et strålende lys i Kristi forsoning: "nådestolen." "Ingen har nogensinde set Gud. Den enbårne Søn, som er i Faderens favn, han har forklaret ham." Guds uendelige barmhjertighed, og fuldkomne retfærdighed, de dybeste egenskaber i Gud, ser vi stråle frem i Kristus. Han gav retfærdigheden alt det den kunne kræve, sådan at Han som er retfærdig kunne forkynde nåde og frelse, såvel som barmhjertighed, til hver troende synder. Nu skal vi se at Gud ikke bare er så nådig, men også så "trofast og retfærdig, så han forlader syndere." I stedet for at nøjes med en delvis soning efter lovens krav, fordi der ikke var mere at hente hos den fortabte synder, har han nu vendt sig til den rige garantist og fået fuld soning. Og hvis vi kunne fatte den persons betydning, som har

fremskaffet denne soning, så ville vi erkende at i hans død er den guddommelige retfærdighed blevet fuldkomment forherliget.

Jord og himlene sig fryde:
Gud og vi nu er fornøjede.

27: Hvor er så vor ros? Den er udelukket. Ved hvilken lov? Gerningernes lov? Nej, ved troens lov.

Hvor er så vor ros. Alle mennesker, uden undtagelse, "er under synd." Og vi bliver retfærdiggjort alene "af hans nåde," alene "gennem forløsningen i Kristus Jesus." Hvor er så din ros? *Den er udelukket.* Paulus siger ikke at vor ros er lidt reduceret, men totalt "udelukket," fuldstændig afvist. For den som har udrettet og lidt meget for at forsage al synd, opfylde sine pligter og gøre mange gode gerninger, er det selvfølgelig temmelig hårdt at man til sidst ingen ros har. Men, som vi har set i vers 23, kan der ikke blive nogen anden konklusion. Sådanne fromme, alvorlige personer er jo fortsat bare syndere ind for den store Herre og Gud, og skulle efter loven kastes i helvede. Så må du da anse det for den største lykke at du kan stå der uden nogen ros, sammen med andre store syndere, og få nåde.

Ved hvilken lov er vor ros da udelukket? Ikke ved gerningernes lov. For den lov som kræver vore gerninger giver dog en vis ære til menneskene, eftersom den giver indtryk af at de skal være i stand til at kunne gøre det loven kræver. Men *troens lov**, evangeliet, som siger: Tro på Herren Jesus - denne lov bryder al vor ros ned. For den taler til os: Du duer ikke til noget som helst godt. Fald ned for Gud, søg bare nåde! Det samme har Paulus antydnet gennem selve de navne han har givet loven og evangeliet. Når han kalder loven for "gerningernes lov," antyder han hvor dybt menneskene tror loven går. De tror den kan opfyldes ved gerninger - og dermed give noget at rose sig af (Matt. 5:22,28). Hvis ikke det var deres holdning, ville det jo have ført til at "ved loven kommer syndens erkendelse." Og når han så som en modsætning til "gerningernes lov" kalder evangeliet for "troens lov," så siger han dermed indirekte at alle vore muligheder og ros afskrives. *For ordet "tro!," det siger mig: Forsøg nu ikke mere at hjælpe dig selv! Det er forbi med alt dit eget. Tag nu bare imod!*

* Ordet "lov" svarer her ikke til en juridisk lov e.l., men som en kemisk el. fysisk lov som siger at hvis du foretager dig dette eller hint, så får du et givet resultat. "Troens lov" betyder da den lovmæssighed som gælder for den som lever troens liv.

Sådan opsummerer Paulus endemålet i troens lov: "Derfor fik han løftet ved tro, for at det kunne være af nåde" (Rom. 4:16). Her bemærker vi at troen opstilles som modsætning til noget vi kan fortjene. Og netop dette er det som forklarer at det er ved "troens lov" vor ros er udelukket. Hele Guds råd til vor frelse går ud på "at intet kød skal rose sig for Gud," men at "den som roser sig, han rose sig i Herren!" (1. Kor. 1:29,31). Tænk grundigt over dette. Så vil du forstå at dette er et budskab som udelukker al menneskelig fortjeneste.

28: For vi holder fast ved at mennesket bliver retfærdiggjort ved tro, uden lovgerninger.

Her opsummeres alt det som er bevist foran. Paulus udtaler dette som en afgjort sag: "Vi holder fast ved at mennesket bliver retfærdiggjort ved tro, uden lovgerninger." Og vi må bare lovprise Herren for dette. Men Paulus følger endnu et bevis til, når han siger:

29-30: Eller er Gud bare jøders Gud? Er han ikke også hedningers? Jo, han er også hedningers Gud, så sandt Gud er én, han som retfærdiggør de omskårne af troen og de uomskårne ved troen*.

*At apostelen her bruger to forskellige ord, *af* og *ved* - troen, kan bare have den sædvanlige grund at det lyder bedre at variere på udtrykkene. Men en af reformatorerne har bemærket til dette: "Jeg tror der her ligger en ironisk lille brod, som om apostelen havde villet sige: Om nogen gerne vil have forskellen mellem jøder og hedninger med sig, så har han det her, ved at de førstnævnte bliver retfærdiggjort af troen, og de sidstnævnte ved troen - som i sagen er det samme." Og vi ser vel at det er i en sådan tone Paulus har talt, f.eks. når han indledningsvis stiller spørgsmålet om selve Skaberen er "bare jøders Gud."

Her anvender apostelen samme bevisførelse som når han i Galaterbrevets tredje kapitel viser at retfærdigheden ikke kunne komme af loven, som blev givet firehundrede og tredive år efter at Abraham fik det vidnesbyrd at han blev retfærdiggjort ved tro. Bare det ene forhold at Gud ikke havde givet den skrevne lov til hedningerne, beviser at retfærdigheden ikke kunne komme af loven - eftersom Gud ikke bare var jødernes Gud, men også hedningernes. Men, han siger at Gud "er også hedningernes Gud." Det er jo bare én Gud, og denne eneste Gud skal retfærdiggøre både omskårne og uomskårne, ved troen.

31: Ophæver vi så loven ved troen? Langt fra! Vi stadfæster loven.

Dette vers viser at Paulus allerede den gang fik den beskyldning mod sig, som de rette Guds forkyndere til alle tider vil opleve. Det som går på at troens forkyndelse vil ophæve loven, og at menneskene ved en sådan forkyndelse bare vil overse loven og gode gerninger. I vers 8 så vi at denne "spot" mod Paulus gik så langt,

at man til og med sagde at han lærte at "man lige så godt kan gøre det onde for at det gode kan komme af det." Vor udlægning der kan også være til belysning af dette vers. Men læg altså mærke til at apostelen her, overfor denne beskyldning siger: "Langt fra! Vi stadfæster loven."

Det er jo bare ved at forkynde evangeliet, at loven bliver stadfæstet, d.v.s. opnår det den kræver. I den retfærdighed som tilregnes os gennem Kristus, finder loven at vi er retfærdige. Men den vil også finde den samme lydighed, født af evangeliets nåde, i vore hjerter. Mens loven bare virker "erkendelse af synd," og "virker vrede," så virker troens forkyndelse glade, salige og villige sjæle, som nu for første gang elsker Gud og det gode *for hans egen skyld*. Og en sådan kærlighed er "lovens opfyldelse." Men dette må hvert eneste menneske som vil være frelst, ikke bare forstå og erkende, men selv erfare i sit hjerte. Måtte den store nåderige Gud lade os alle få del i dette!

Tillæg til forklaringen af Rom. 3,28.

Sigter Paulus bare til seremonialloven når han f.eks. siger "ved tro, uden lovgerninger"?

I Rom. 3:20 udtaler Paulus udtrykkeligt at "intet kød bliver retfærdiggjort ved lovgerninger." Og længere ude i samme kapitel (vers 28) siger han "mennesket bliver retfærdiggjort ved tro, uden lovgerninger." Så bliver det et meget vigtigt spørgsmål om det er hele Guds lov, også de ti bud, han sigter til her. Hvis han bare sigter til seremonialloven, da står vi ulykkelige tilbage. Da er det slut med al vor trøst af nådens lære. Vi kender også til hvordan troens fjender til alle tider har forsøgt at omgå det bevis som ligger i disse ord fra Paulus. Da har de sædvanligvis påstået at Paulus her bare skulle mene den lovforfatning Gud gav Israels folk, og da særligt seremonialloven som fik sin afslutning i og med den nye pagt. Lad os derfor gå nærmere ind på dette spørgsmål.

Den hellige lov, som Moses havde modtaget af Gud, bestod af tre dele: Den moralske, den seremonielle og den borgerlige. Sidst nævnte var givet særligt for Israels folk, og var en lære om hvordan den moralske lov skulle praktiseres, tilpasses de særlige forhold dette folk da levede under. Men seremonialloven var "en skygge" af Kristus og hans rige (forbilledlig), og disse "skyggebilleder," dette forbilledlige, skulle ophøre så snart den afbillede virkelig selv kom*.

*Den levitiske seremoniallov foreskrev meget som der skulle passes på. Det var renselser, ofringer m.m. Men den skulle samtidig skildre menneskenes syndighed, og den eneste vej til deres retfærdiggørelse. Under den mosaiske forfatningen var jøderne forpligtet til at kende seremoniallovens påbud. Og ved at efterleve den, opnåede de lovens ret til den velsignelse som var lovet dem som folk, og som begrænsede sig til at gælde de sandt troende israelitter. Men for dem som i ånd og sandhed dyrkede Gud, var disse påbud et hjælpemiddel til at de i troen gennem dette så det store offer af Guds Lam. I begge disse henseender ophørte seremonialloven ved Kristi død. Evangeliet kom nu i dens sted. Lad os tilføje: Hvis en israelit havde sin trøst i at efterleve den moralske lov, men ikke efterlevede seremoniallovens forskrifter om ofring og renselser, så var han blevet udstødt, ja "udryddet af sit folk." Men det samme gælder dem som bærer kristennavnet, og tror de efterlever Guds lov så de ikke behøver søge renselse i Kristi offerblod. Da går han evig fortabt, og det efter den lov som han søgte sin retfærdighed og frelse gennem.

Disse dele af Guds lov, som var formet for disse særlige omstændigheder, havde altså sin begrænsede tid. Men den moralske lov, som findes i de ti bud, er en helt særlig og uforanderlig lov for alle folk til alle tider. Allerede i den gamle pagts tid ser vi dette markeret sådan: De ti bud, som var udgået fra Guds mund, og som han havde skrevet med sin finger på stentavlerne, blev opbevaret inde i selve pagtens ark. Mens derimod de andre dele af loven lå ved siden af arken, som om de var bestemt til en gang at tages helt bort. I Det nye testamente bekræftes de ti buds uforanderlige gyldighed, som rettesnor for alle folk til alle tider. Det ser vi i Kristi og hans apostles udtrykkelige ord. De udlægger og indskærper dem som Guds uforanderlige vilje. Se Kristi bjergprædiken og apostlenes breve.

Den moralske lov var dermed ikke begrænset til den mosaiske forfatning. Den var til før den gamle pagt, og skulle også overleve denne. Oprindeligt var den indskrevet i menneskenes hjerter, og helt fra verden blev til forkyndt mundtligt, og alvorligt indprentet. Overtrædelse af denne lov var grunden til at Kain blev bandlyst af Gud, og vist bort fra Herrens åsyn. Det samme var grunden til at menneskeslægten blev udryddet ved syndfloden, og Sodoma og andre steder ødelagt ved at ild faldt ned fra himmelen (1. Mos. 4:10-16, 6:5,11, 18:16-33). Overtrædelse af denne lov, som er bindende for alle, er det Paulus i dette brev holder op for øjnene for både hedninger og jøder, d.v.s. alle mennesker, når han påviser at de alle er "under synd." Det er denne lov Paulus taler om, når han siger om hedningerne: "De viser at den gerning loven kræver, er skrevet i deres hjerter." Og det var den samme lov som havde gjort ham selv til en synder. For han fortæller at det var konkret dette bud: "Du skal ikke begære" - altså et af de ti bud - som har opvakt og åbenbaret synden i ham (Rom. 7:7-12).

Også i det trettende kapitlet nævner han konkret nogen af de ti bud. Og når vi ser på alle de formaninger til et ret kristent liv, som Herren og hans apostle understregede, lægger vi mærke til at alt sammen bare er en videreudvikling af de ti bud. Alt dette er tilstrækkelig dokumentation for den som vil se sandheden om hvad der her menes med loven. Paulus siger at vi gennem loven skal lære at kende synden, men ikke blive

retfærdige. Dette er tilstrækkelig dokumentation for at Paulus hverken kan sigte til jødernes seremoniallov, eller til nogen anden lov som bare har angået en vis tid og særskilte omstændigheder. Dette vil vi anskueliggøre endda tydeligere med følgende:

1: Paulus mener her ikke seremoniallovens påbud, når han siger at "ved loven kommer erkendelse af synd." Det bliver særlig klart når vi lægger mærke til profeterne, Kristus, døberen Johannes og apostlene når de forkastede jødernes egenretfærdighed. I dette henviste de aldrig til seremonialloven. Og det var tværtimod netop i at efterleve denne, jøderne havde sin trøst. De stod ikke hjælpeløse når det gjaldt at skaffe okser til sine ofringer. Den lov som afkrævede noget sådant, førte ikke til at nogen "mund skulle blive lukket." Vi ser tit at profeterne netop angreb jøderne, fordi de havde sin trøst i at de frembar sine ofre til templet, mens de derimod ikke ville aflægge sine synder, og hellige sine hjerter for Gud (se f.eks. Esajas 1:11-17, 66:2-3, Jer. 6:19-20, Amos 5:22-23 m.fl.). Ligeså sagde også Kristus om farisæerne at de gav nøje agt på seremonialloven, at give sin skat af mynte og anis og karve o.s.v., men brød sig ikke om det som var vigtigere i loven, nemlig dommen, barmhjertigheden og troen. Altså var det ikke seremonialloven som virkede at "hver mund blev lukket" og at "hele verden bliver skyldig for Gud." Det var tværtimod på denne lov de grundede sin falske trøst.

2: I det tredje kapitel, fra vers 22 til 28, stiller Paulus retfærdiggørelsen ved tro, og retfærdiggørelsen af gerninger op mod hinanden, for at menneskene skulle fratages enhver mulighed for nogen egen "ros" (vers 27). Men jeg blev jo ikke frataget min ros, hvis jeg blev retfærdig ved at opfylde en lov. Det er jo Guds hensigt at det ikke skal være noget menneske som skal have æren og prisen for sin frelse (Gal. 3:22, Ef. 2:9). Den ære skal bare tilhøre "ham som blev slagtet og med sit blod købte os til Gud." Men konsekvensen må da nødvendigvis blive at der ikke findes nogen lov som kan gøre os retfærdige.

3: Fjerde kapitel begynder med hvordan Abraham blev retfærdiggjort. Dette tager Paulus frem som et endeligt, fuldkomment bevis på den store sandhed han her har forkyndt (retfærdiggørelse ved tro, ikke ved gerninger). Og det han der taler om viser at han her, når han taler om loven og gerninger, skulle mene den mosaiske seremoniallov. For vi må understrege at Abraham levede fire hundred år før Moses blev født, og blev "retfærdiggjort ved tro, ikke ved gerninger." Der fandtes ingen seremoniallov på det tidspunkt.

4: I kap. 3:31 siger Paulus at gennem hans lære om retfærdiggørelse ved tro og ikke ved gerninger, skulle loven så langt fra ophæves, men tværtimod stadfæstes. Med dette viser han at han slet ikke taler om seremonialloven, eller den mosaiske forfatning, som sikkert nok skulle ophøre gennem evangeliet. For nu var lovens endemål jo opnået. Dette udtaler apostelen jo mange steder. Når han skriver til de forsamlinger hvor de endnu var optaget med seremoniallovens påbud, omskærelsen o.l., så udtaler han at "den svage og fattige barnelærdom" nu var unyttig og ophævet (Gal. 4:9, Kol. 2:16,17, Heb. 9:9, 10,1). I 2. Kor. 3:7-14 taler Paulus om hvordan denne lov forsvinder. Der bruger han tre gange samme ord om dette som skal forsvinde, som han bruger her når han siger at loven ikke "ophæves" gennem troen, men stadfæstes.

Alt dette skulle være tilstrækkelige bevis for at når Paulus siger at "intet kød bliver retfærdiggjort ved lovgerninger," og at vi "retfærdiggøres ved tro, uden lovgerninger," så tales det ikke om seremonialloven. Og det priser vi Herrens navn for.